1864.
25 Մայիսի
ըստ հին տօմարի :

Թիւ 13.
ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ·

1864.
7 Յունիսի
ըստ նոր տօմ.

Registered at the General Post-Office for transmission abroad.

ԵՐԿՐԱԳՈՒՆԴ

ԼՐԱԳԻՐ ՄԱՆՉԵՍՏԵՐԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏՆԱԿԱՆ, ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ·

Հրատարակութեան, մատակարարութեան եւ բաժանորդութեան վերաբերեալն է ի Մանչեսթր :

—Նամակք, յօդուածք, գիրք եւ դրամներ (ուրոյ է ծախս փոստայի) ուղղելի յանուն Ասպետ Կարապետ Վ. Շահնազարեանց, գրելով այսպէս ·

M. le Chevalier K. Vardapete Shahnazariantz,
151, Rumford Street, Manchester, (Angleterre.)

Տարեկան գինն հանդերձ ծախուք փոստայի, ամբ երկրին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ընկերու եւ ընկերութ., է 25 շ. ֆ.

—Այն տեղերէն ուր փոստայի ծախքն առնուի վերայ է :

—Վեցամսեանն . . . . 13 „

—Եռամսեանն . . . . 7 „

—Մէկ թերթին գինն է Մանչեսթր է 5

այլուր 7

—Բաժանորդք կերպով անուն մը տալ պէտք եւ ստորագրելով :

Ստորագրութեան տեղիքն են Կոստանդնուպոլիս Սարգիս Աղայ Մ. Հիսարլեանի սենեակն ի Ղալաթա . —Իզմիր Մարկոսեան Յակոբ Աղայի սենեակն ·—Հալէպ Յովհաննէս Աղայ Քիւրքճեանովի սենեակն . —Սուրբ Երուսաղէմ Արժանապատիւ Եսայի Վարդապետի սենեակն . —Աղեքսանդրիա (Եգիպտոս) Տէր Գասպարեան Ղազարոս Աղայի սենեակն . —Կալկաթա Արբակրոն Աւագ քահանայ Տէր Յովհաննէս Խաչիկեանի և Ասպետի սենեակն . — Բաթավիա Պ . Մանուկ Որդանանեանի սենեակն . — Լոնդոն Աղայ Մաքսուդովի սենեակն . — Փարիզ Աղա Պօղոս Արփաճեանի սենեակն : Առ այժմ ուղղներն կրնան վերոգրեալ սենեկաց մէկէն առնալ մինչև որ յատուկ գործակալներ հաստատեմք բազմաց և ընթերցասէր քաղաքներ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ·

Տեսութիւն Քաղաքականութեան. Գանուբեան Իշխանութիւնք.— Ֆրանսա.— Թուրքիա.— Բոմբայի աւետարանութիւն Միացեալ Նահանգաց եւ Անգլիոյ մէջ.— Պոմպէյի աւերակները.— Բնագիտութիւն.— Կրօնական— Աստուածաբանութիւն.— Ճանապարհորդութիւն ի Հայաստան.— Խառն Լուրեր.— Վերջին Լուրեր.— Երբեմնեան ազգայնոց.— Ազդարարութիւն :

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Պ. Բեօստի Փարիզ գնալն , եւ Նապոլէօն Գ. կայսեր հետ ըրած տեսութիւնն այս շաբթուան լրագիրներու խորհրդածութեանց առարկայ եղան: Քաղաքական հողմացոյցն անխախտութեան բուք, խորհրդակցութեան անդամոց անմիաձայնութիւն , դքսութեանց Դանիմարգէն զատուիլն և Օգոստենբուրգի դաւադանին տակ զատ տէրութիւն ըլլալն կգուշակէ : Յիշեալ դքսութիւններն վերստին անձնական յօդով Դանիմարգի արքային հետ կապելու այլ ևս խօսք չըլլար : Այս է ահա , եթէ ոչ ճշմարիտ, գէթ այս շաբթուանս լրագրոց արձագանգն , զոր , յայժ հաւանականաբար , եկող շաբաթն նորէն մաղէ : Ֆրանսայի և Գերմանիոյ նորագոյն լուրերն այսպէս կմեկնեն : Հոլշտայնն և Շլեզվիգի հարաւային մասն Դանիմարգէն զատուելով պիտի անկախ տէրութիւն ըլլան . Շլեզվիգի հիւսիսային մասն կցուի բոլորովին Դանիմարգի հետ : Բայց յայտմանէ , Գերմանիա Դանիմարգէն 230 միլիոն ֆ. պատերազմի ծախք կպահանջէ , և Կիել՝ դաշնակցութեան նաւահանգիստ և Ռենդսբուրգ՝ դաշնակցութեան ամրոց ըլլալ կպնդէ : Հաւանական է որ Խորհրդակցութեան չէզոք երեսփոխաններն Պ. Բիսմարգի այսպիսի արտառոց պահանջմանցն բացէ ի բաց մերժեն :

—Լոնդոնի Խորհրդակցութիւնն առեն առեն կհաւաքուի . այլ ամեն բան գաղտնի է : Պարբերական թերթերու լուրերն այսմ մասին , աւելի գուշակութիւն են քան թէ իրականութիւն : Դանիմարգ սակաւ առ սակաւ կըմտեցանայ այն իղձային թէ . լաւագոյն է ձեռք վերցնելով բոլորովին Հոլշտայնէն ամեն տեսակ յարաբերութիւն կտրել Գերմանիոյ հետ , որոյ կորստաբեր ազդեցութիւնն իր սեպհական գործոյ վերայ առեն առեն կտեսնուի: Ձիարդ և իցէ , եթէ Դանիմարգ Եւրոպայի արդարադատութենէն այսպիսի փրկարար խրատ առնելով՝ յանձն առերէ , իր սեպհական գոյութիւնն պահելու համար . մէկ գաւառ և քանի մի հարիւր հազար այլասեռ հպատակ զոհել, շատ հաւանական է , որ չէզոք Տէրութեանց պատգամաւորներն Դանիմարգեան Շլեզվիգի եւ Հոլշտայնի մէջ մէկ նոր և վայելուչ սահման կորելով՝ հին և նոր գժտութեանց նիւթն անհետ ընեն բոլորովին : Մայիսի 28ի խորհրդակցութիւնն տեղի ունեցաւ . և հետեւեալն Յունիսի 2ին ձըգուեցաւ և եղաւ :

— Դանուբեան իշխանութեանց ժողովուրդն, կըսեն նոր հեռագիր լուրերն, սաստիկ եռանդեամբ, ընդհանրական քուէ տուին Իշխան Կուզայի առաջարկուած ընտրութեան օրէնքին : Մէկ նոր դաւադրութիւն յայտնուեցաւ ; որոյ նպատակն էր գահավէժ ընել Կուզա Իշխանն և անոր տեղ իշխան կարգել Սուցա , ինչպէս նաև արդի Սահմանադրութեանն փոխանակել հին կարգադրութիւնն : Իշխան Սուցա, դաւի գլխաւոր հեղինակն, բռնուեցաւ և բանտարկուեցաւ և խոստովանեցաւ ամեն եղելութիւնն : Դաւադրութիւնն յայտնուեցաւ այն թուղթերէն , զորս գտան Կոստանդնուպոլսէն նոր եկած Լամբերտի անուն բժշկին վերայ : Սուցայի բնութիւնն ուրիշ մէկ դաւ յայտնեց , որոյ նպատակն էր իշխան Կուզա սպաննել և Մոլդավիա Վալաքիայէն զատել :

—Անգլիա , յայտնի է որ, Եւրոպա և Ամերիկա իրարու հետ հեռագրով կապելու համար, քանի մի անօգուտ փորձեր ըրաւ Ատլանտեան ովկիանոսին մէջ : Այժմ այս պաշտօնս Ռուսիա յանձն առերէ, և , մեծամեծ գումարներ ծախք ընելով՝ արդէն Պետերբուրգէն սկսեալ մինչև Սիբերիոյ հեռաւոր մասին մէջ հեռագրական հաղորդութիւն հաստատերէ : Եթէ գործողութիւնն այսպէս յառաջ քալէ՝ այն ատեն Բերինգեան նեղուցի միջոցաւ , և շատ ժամանակ չանցած , Եւրոպա և Ամերիկա իրարու հետ կապուին և միշտ հաղորդութիւն ունենան .

իսկ Ովկիանոսի Թաւիի ցից ժայռերն պարանն մաշելով՝ կասկածելի կընեն ։

—Դժբախտ կամս Լիտտա և իր բախտակիցք ընկերներն, որք անցեալներն Բուխարա գնացեր էին, որ շերամի սաղջ հունդ բերեն, բռնուեր և բանտ դրուեր էին եւ բոլորովին կողոպտուեր այն անհիւրասէր երկրին մէջ, իբրև լրտես ։ Ըստ խնդրոյ տէրութեանն Իտալիոյ Ռուսիա ջանաց զանոնք ազատել. այլ չյաջողեցաւ ։ Վեհափառ Սուլթան Ապտիւլ Ազիզ ալ փութացաւ նոյնպէս անոնց օգնութեան հասնել, և Բուխարայի Էմիրին յատուկ գործակալի ձեռքով ընծայ խրկելով և նամակ գրելով խնդրեց որ գերի ճամբորդներն արձկէ ․ սակայն հազիւ օսմանեան գործակալն Բուխարայի սահմանն անցեր էր որ աւազակներն անոր վերայ յարձակելով կողոպտեցին, որ և երբ դատարկաձեռն Բուխարայի մայրաքաղաքն հասաւ, արդէն ամէն բան լմնցեր էր ․ իբրև Իտալացի ճամբորդներն Անգլիոյ լրտես համարուելով՝ ամենն ալ սպանուեր էին ։ Երանի՛ թէ այս լուրս սուտ ըլլար ։

—Տունիսի խռովութիւններն ոչ միայն դեռ կտևեն այլ և դժբախտաբար, օր աւուր կզայրանան ․ և մայրաքաղաքէն դուրս գիւղ և քաղաք կկողոպտեն ապստամբներն ։ 6-7000 Եւրոպացիք Գուլետ գաղթեցին ։ Ֆրանսա, կըսեն քանի մի լրագիրք, կպաշտպանէ Տունիսի Բէյն, իբրև դրացի, Անգլիա, ընդ հակառակն, հովանի կընէ Բէյի դանձապետին ․ և իր նախանձորդութիւնն, քանի մի պարագայից մէջ, Ֆրանսայի դէմ յայտնեց վասնզի կերևակայէ Ալբիոն թէ իր դրացին կդիտէ միշտ Տունիս Ալժերիի հետ կցել և իր ընթացքն դէպ ի Եգիպտոսի աշխարհակալութիւնն քալեցնել ։ Այս խրտուիլակս կնեղէ Անգլիա և անոր Արքունեաց քունն փախցուցերէ ։

—Ալժերիայի վտարանջութիւնն ալ, չնայելով Ֆրանսայի զօրավարաց ըրած քանի մի յաղթութեանցն, տակաւին կտևէ ։ Թէև, կանուխ կամ անագան, Ֆրանսա զսպէ պիտի Արաբ ցեղերն ․ այլ անոնց կրօնական յուզմունքն, երևի թէ, ծանրագնի վաճառեն պիտի վրդովեալ կարգի վերահաստատութիւնն ։ Քանի մի երևելի ցեղապետեր բռնուեցան և բանտարկուեցան ։

—Հիւսիսային Ամերիկայի նաւերն սոսկալի կոտորածի լուրեր կբերեն Եւրոպա և ոչ ինչ աւելի ։ Լի, մէկ կողմէն, Պ. Լինկոլն, միւս կողմէն «զքեզ, Աստուած» երգն կատարեն իրենց հայրենակիցներուն, իբրև ժանտախտ, անլուր կոտորած ընելէն յետոյ ․ սակայն Աստուած այսպիսի ահաւոր և գերմարդկային աղօթք միշտ մերժեր է և պիտի մերժէ ։ Երանի՛ թէ, Հիւսիսայինք և Հարաւայինք զիրար հնձելու եւ ջնջելու առթիւ Աստուած փառաւորելուն տեղ, Աստուծմէ քիչ մի իմաստութիւն և սակաւ մի մարդասիրական հոգի խնդրէին ․ այս թէ ոչ, Մայիսի 5ի, 6ի և 10ի 50-60,000 մարդոց ջարդն, առջի եղածներու վերայ բարդելով՝ Ամերիկայի երկու կողմի բնակչաց ճակատներու վերայ դժոխային կատաղեաց դրոշմ կդնէ ։

—Փառրի (լրագիր) կծանուցանէ թէ քանի մի ամիսէ ի վեր Եմէնի գաւառն ապստամբեր է եւ Բեդուիններն կողոպտերեն սուրճի բազմաթիւ ճամբորդներ ։ Վահաբիներն ալ Մեքքէ եւ Մեդինէ սուրբ քաղաքներու ճամբան բռներեն ․ եւ թէ Օսմանեան զօրքն կողոպտողներու դէմ կռուելով՝ տեղ տեղ բաւական կորուստ ունեցերէ ։

Կիմանամք Եգիպտոսէն (լրագիր, որ Աղէքսանդրիա կտպուի) որ Ն. Վ. Սուլթանն փոխարքայի գործակցութիւնն պահանջերէ, և թէ 3,500 եգիպտական զօրք Ջեդդա կխրկուին Իսմայիլ Ֆադէք Բէյի հրամանատարութեան տակ, որ Ասիրի, Հէջազի և Սիլիստրիայի կողմերն յառաջագոյն պատերազմեր է ։

—Ռուսիա իր տարեկան եկամտից և ծախուց պատկերն (բիւջէ) հրատարակեց 1864 թուի համար, որ, անոր հսկայութեանն նայելով՝ տակաւին մեծ բան չէ, այլ մուտից և ծախուց մէջ հաւասարակշռութիւն կտեսնուի ։ Բոլոր մուտքի գումարն է 401 միլիոն արծաթ ռուբլի, և աղբիւրներն են ․ սովորական եկամուտ՝ 355 միլիոն, անսովոր եկամուտ՝ 18 միլիոն, գանձի տոմսակ՝ 28 միլիոն ։ Իսկ ծախքն այսպէս որոշուած է ․ սովորական ծախք՝ 364 միլիոն եւ զինուորական անսովոր ծախք՝ 37 միլիոն ։

—Լոնդոնի Խորհրդակցութիւնն դեռ չլմնցած՝ կկարծուի թէ Դանուբեան Իշխանութեանց վանորէից և Կուզա Իշխանի նորաձևութեանց խնդիրն ալ հոն կամ Փարիզ փոխադրուի, ուր դեսպանական ժողով գումարուելու խօսք կայ միշտ ։ Ալի փաշայ Կոստանդնուպօլսի Խորհրդակցութեան երկրորդ նիստի մէջ Սուլթանի տիրական իրաւունքն Դանուբեան Իշխանութեանց վերայ անխախտ պահելու և Կուզա Իշխանի համարձակ արարմանց վերայ խօսեցաւ, որուն ձայնակից եղաւ եւ Անգլիոյ դեսպանն ․ իսկ Ֆրանսայի դեսպանն եղածն իբրև անցեալ համարելով՝ ի պաշտպանութիւն յիշեալ Իշխանութեանց Հօսպոդարին խօսեցաւ ․ Բարձրապատիւ Ալի փաշայ այն ատեն Օսմանեան Պետութեան խաղաղասիրական ոգին և անցած գնացած իրողութեանց փոյթ և վայելուչ վախճան տալու փափագն յայտնեց ։

—Սպանիա, որպէս թէ արդի կռիւներն բաւական չըլլային, կռիւ բացաւ Փերուի փոքրիկ հասարակապետութեան դէմ, որ, ինչպէս յայտնի է, Ամերիկայի հարաւային մասին մէջ կկենայ ։ Սպանիա, դեռ Սէն Դոմինգոյի վտարանջութիւնն չզսպած, որ իր իշխանութեան տակ կամաւ մտնելէն յետոյ, ապստամբեցաւ, այժմ իր բախտախնդիր բնաւորութեամբն, Փերուի դէմ կյարձակի, անոր Չինչաս կղզիներուն կտիրէ և Կալլաօ եղած նաւերն գերելու փորձ կընէ առիթ բռնելով թէ Փերուացիք Տալամբօ քաղքին մէջ Սպանիացւոց անիրաւութիւն ըրերեն ։ Փերուի հասարակապետութիւնն խոստանալով, մէկ կողմէն, Իզաբելլա թագուհիին օրինաւոր հատուցումն ընել, միւս կողմէն ալ, դիմադրութեան կպատրաստուի ցամաքի զօրաց թիւն 30,000ի եւ պատերազմի նաւուցն՝ 20ի հանելով ։

ԴԱՆՈՒԲԵԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Անցեալ թուով, հեռագրական լուրերէ առնելով ծանուցինք Իշխան Կուզայի Օրէնսդիր Ժողովն ցրելն և առ հասարակութիւնն ըրած հրաւէրն, որ նոր երեսփոխաններ ընտրեն և ընտրութեան նոր օրինաց մասին հաճութիւնին կամ տհաճութիւնին յայտնեն ։ Ահա յիշեալ հրաւէրի թարգմանութիւնն ։

«Ռումէններ՝»

«Շուտով 6 տարին կլմնայ, յորմէ հետէ Ռումանիոյ քաղաքական էութիւնն համախոհաւոր դաշինքով ճանչցուած է եւ հռչակուած, որուն մասնակից եղան Բ. Դ. մեր Տէրն եւ Եւրոպայի երևելի տէրութիւններն ։ Այս համաձայնային արարքս, այսինքն 1858 ․ Օգոստոսի 19 պայմանադրութիւնն (մեր) երկրին ազատական և բարեբար կարգեր շնորհեց, որոց հետ զհետէ զարգացումն մեր յառաջադիմութիւնն պիտի ապահովէր, բայց և այնպէս Ռումանիա դրեթէ անշարժ կեցեր է ։ Դէշութիւնն ուստի՞ կծնանի ։»

«Երկու երեսփոխանական ժողովոց միարան քուէովն աթոռի վերայ բազմելով, իրաւունք ունէի անոնց գործակցութեանն յուսալ, որք ինձ վերայ բեռցուցին (մեր) երկիրն բարեկարգելու դժուարին, այլ փառաւոր առաքելութիւնն ։ Ընդհակառակն իմ առջևս գտայ անողոքելի դիմադրութիւն ։ Ի զուր երեսփոխանական արտօնութիւններն խղճի մտօք յարգելու բազմազիմի ապացոյցներ տուի ․ և փոխանակ ամեն կուսակցութիւններուն կառավարութեան գործեր յանձնեցի ։ Ի զուր Խորհրդարաններուն զիջումն զիջման վերայ ըրի ։ Խաղաղասիրութեան ոգին մինչև այն աստիճան ցուցի որ իմ սեպհական արտօնութեանց ծանր յափշտակութեանցն ներեցի ։ Ի զուր իմ իշխանական արտօնութեանց մէկ քանիէն սիրով հրաժարեցայ ։ Ամենայն ինչ անօգուտ եղաւ ։ Քոյր իշխանութեանց միաւորութիւնն լրացաւ, վանորէից կալուածքն, որք Ռումանիոյ հողի հինգերորդ մասն են, վերստին ժողովրդեան սեպհականութիւն եղաւ ։ Իմ վարչութեան ըրած այսչափ մեծ արդիւնքն բոլորովին մոռցուեցան ։ Երկրի շահն եւ արժանաւորութիւնն, ձեր իղձն եւ կարևոր պէտքն, ամէն բան զոհ գնացին յանցաւոր կրից ։ Ռումանիոյ ընտրեալն (այսինքն Կուզա) ժողովրդեան իրաւունքն (պահելու) ջերմեռանդութեան փոխարէն զրպարտութիւն եւ անարգութիւն կրեց, եւ չնայելով քանի մի երեսփոխանաց ցուցած խոհեմութեանն, խռովայոյզ սակաւապետութիւնն (Օլիգարշի) միշտ խոչընդոտն եղաւ հասարակութեան լաւութեան համար իմ թափած ամեն ճգանցն եւ տկարայուց իմ կառավարութեանս ։»

«Ի՞նչ կմնար ինձ այլ ևս ընել ։ Որոշեցի վերջին մէկ հրաւէր կարդալ Խորհրդարանի հայրենասիրութեանն ։ Կամեցայ, ինչպէս կկամին օգոստափառ ձեռագրողներն դաշանց, որք կենդանացուցին Ռումանիա, ինչպէս կամին մեր դարու հաւասարութեան և արդարութեան մեծամեծ սկզբունքն, կամեցայ որ ամեն Ռումէն կարենայ ազատօրէն ժառանգել իր աշխատութեամբն մեր հողի մէկ կտորն ։ Խորհրդարանն ի՞նչպէս պատասխանեց ․— Ամենքդ ալ գիտէք զայն ։ Անիկա իմ կառավարութեանս պարսաւի քուէ տուաւ ։ Անիկա արդարութեան օրէնքն, երեք միլիոն շինականներու արդարացի ակնկալութիւնն, Տէրութեան գլխոյ սեպհական խորհուրդն պարսաւեց անոր պաշտօնեաներն պարսաւելով ։»

«Այսպիսի վիճակ չէր կրնար այլ ևս երկարիլ ։»

«Ես կամեցայ որ դուք ամենքդ դատաւոր ըլլաք Խորհրդարանի եւ Ռումանիոյ ընտրելոյն մէջ ։ Այս մտքով ընտրութեան նոր օրէնք առաջարկեցի Խորհրդարանին, որոյ չհաւանութեանն

Միաբանութիւնն (convention) ինքնին կվկայէ, և որ կապահովէ (մեր) երկրին աւելի կատարեալ եւ տիրապէս ազգային երեսփոխաններ : Խորհրդարանն մերժեց եւ չկամեցաւ մէջ ընել այս օրինայս մասին : Ինձ կմնայ արդ հրաւէր կարդալ ժողովրդեանն, ամեն կարգի և վիճակի քաղաքացիներուն : »

« Ռումէններ՝ »

Ի ժողով հրաւիրուած էք դուք : Ձեր ընդունելութեան կառաջարկեմ ընտրութեան նոր օրէնքն, զոր Խորհրդարանն մերժեց, որ, կարգադրութեան մէկ առաջարկութիւն գոլով Միաբանութեան բաբերար նպատակն կատարելագործէ պիտի : Հանգիստ եւ՝ լիուլի ազատութեամբ խորհեցէ՛ք : Ձեզ, ձեզ միայն յանձնուած է վճռել թէ. երկիրն այլ ևս երկա՞ր ատեն մատնուած պիտի մնայ ապարդիւն յուզմանց, որք 5 տարիէ ի վեր անոր յարգն կպակասեցնեն, անոր ապահովութիւնն վտանգի մէջ կձգեն և անոր յառաջադիմութիւնն բոլորովին կխափանեն : Ձեզ յանձնուած է վճռել թէ. Ռումէն ազգն արժանի՞ է այն հրապարակական ազատութեանցն, զորս կամեցայ անոր ընձեռել և զոր արտօնութիւն ունեցողներու բազմութիւնն անոր կզլանայ : Ձեզ ամենուդ, Ռումէններ՝ յանձնըւած է ձեր խոհականութեամբն ցցնել Եւրոպային թէ արժանի եմք այն բարձր համակրութեանցն, զոր ստացերեմք : Ձեզ ամենուդ յանձնուած է ապացուցանել թէ մեք ճշմարտիւ միաբան եմք, այսօր, ինչպէս Յունվարի 5ին և 24ին, այնպիսի պարագայի առջև, որմէ կախուած են Ռումանիոյ յաջողութիւնն, հանդերձեալն եւ մեծութիւնն : »

« Կեցցէ՛ Ռումանիա »

«Ալէքսանդր Յովհաննէս : »

ՖՐԱՆՍԱ

Թէև Խորհրդակցութիւնն Լոնդոն կըլլայ. այլ Ֆրանսա պարապ չկենար : Նաբոլէօն Գ. կրցաւ համոզել Գերմանիա և Դանմարգ, որ ապագայ խռովութեանց առջևն առնելու համար, ամեն մէկն, բիչ մի զոհ ընելով՝ հաշտութեան պայմաններն դիւրացնեն : Այժմ հաստատապէս կհաւատան թէ Խորհրդակցութեան անդամներն խաղաղութեան էական հիմանց վերայ միաբաներ են. կմնայ միայն անոր մանր պարագաներն տնօրինել : Շլեզվիգի դքսութիւնն չորս մասի բաժնելով՝ անոր հիւսիսային երեք մասն Դանմարգի հետ պիտի միանան և անբաժանելի համարուին այսուհետեւ. իսկ հարաւային մէկ մասն Հոլշտէյնի հետ կցուելով՝ մէկ նոր տէրութիւն ըլլայ և Գերմանական Դաշնակցութեան մէջ մտնէ : Օգոստենբուրգի դուքսն, հաւանականաբար, այս նոր տէրութեանս աթոռն ելլէ. այլ թէ վերջը, տակաւին չգիտցուիր : Ռուսիոյ կայսերական ընտանիքն տակաւին իր իրաւունքէն չէ հրաժարեր, զոր յիշեալ դքսութեան վերայ ունի : Պրուսիա կզլանէ որ Հոլշտէյն և Շլեզվիգ համանգամայն քուէ տան. որ կրնայ կորուստ պատճառել Դանմարգին : Ավստրիա կպահանջէ որ ամեն նահանգ զատաբար քուէ տայ. որպէսզի ժողովրդեան փափագանաց ուղղակի բացայայտութիւնն, որչափ կարելի՛ է, տկարանայ: Ֆրանսա կզլանէ որ իր երկրի սովորութեան համեմատ, իւրաքանչիւր ընտրող կամ քաղաք զատ քուէ տայ : Իսկ Կիել և Ռենդսբուրգ, մէկն Գերմանական Գլխոյ նաւահանգիստ և միւսն բերդ ընելու առաջարկութիւնն, ինչպէս նաև Դանմարգէն պատերազմի ծախք պահանջելու խորհուրդն, կարելի է որ, բոլորովին անգործ մնան :

—Զօրավար Բազէնի համար կըսեն թէ երբ Մեքսիկայէն վերադառնայ՝ մարաջախտութեան գաւազան առնելով հանգուցեալ Փելիսիէին պիտի յաջորդէ իբրև ընդհանրական կուսակալ Ալճէրիայի : Նիել և Կանրոբեր մարաջախտներու, Ռընօլտ և կոմս Փալիկաօյի անուններն ալ կըլլուցուին մի և նոյն պաշտօնի համար.

—Որչափ արտաքին քաղաքականութիւնն պայծառ կտեսնուի այժմ, այնչափ ներքինն մթին է : Ազատական բարեկարգութեանց եւ զսպողական կարգադրութեանց տարաձայն շշուկներ պատճառներէ այն առաջադրութիւնն, որ կայսեր խորհրդածութեանն ենթարկուած է այժմ, եւ որոյ նպատակն է Երեսփոխանաց կայսեր ուղերձ մատուցանելու եւ անոր վերայ հակաճառելու իրաւունքն խափանել. և ասոր տեղ անոնց իշխանութիւն տալ, շաբաթն մի օր, նիստի ատեն, կառավարութեան հարցմունք ընել : Պաշտօնեաններն ալ Օրէնսդիր Խորհրդարանն երթալու են որ պատասխանեն և իրենց ծախուց պատկերն պաշտպանեն:

ԹԻՒՐՔԻԱ

Կոստանդնուպոլիս. 19 Մայիսի.

«Նամակս գրելու ատեն, կըսէ Ինդէփանդանս Բելժի Թղթակիցն, Դանուբեան Իշխանութեանց համար ըլլալիք Խորհրդակցութիւնն կգումարուի Ալի փաշայի բնակարանն : Ասիկա բացման նիստն է, և կարծեմք թէ մեծ կարևորութիւն չունի : Իսկ անոր մէջ ըլլալիք ապագայ վիճաբանութեանց դարձուածներու մասին, աղէկ գիտէք, որ առաջունէ ձեզ բան չեմ կրնար զրուցել: Թէև այսմ մասին կարծիքն տարբեր են. թէև չգիտեմ թէ վանորէից խնդրոյ հանած տարաձայնութիւններն հաշտեցնելու գէթ փոքրիկ յոյս մինչև ցայժմ երեւցած ըլլայ. կընդունիմ սակայն մէկ վերջաւորութեան կարելիութիւն, զոր կազդէ տէրութեանց հաւանական յօժարութիւնն որպէս զի արդի խիստ գրգռիչ, և խիստ վտանգաւոր խնդիրներէն մէկն ընդհանուր կացութենէն պակսի :

Խորհրդակցութիւնն զբաղի պիտի կողմնակի Լիբանանի ընդհանրական կուսակալն նորէն ընտրելու կամ փոխելու, որոյ իշխանութիւնն գալ ամիս կլմննայ : Այս կէտիս վերայ գրեթէ արդէն միաբան են և Դաւութ փաշան իր պաշտօնին մէջ պիտի պահեն, որ երեք տարուան համար նորէն ընտրուի պիտի :

« Տունիս խրկուելիք նաւատորմիղն, 8 օր է, որ մեկնեցաւ, և այժմ իր տեղն հասած ըլլալու է : Անոր հրամանատարն է Սալիհ Բէյ, եւ 4 շոգենաւէ բաղկացեալ է, որոյ երկուքն Ֆրէգատ են և երկուքն՝ կորվէտ : Հայդար Էֆէնդին, որ Թէհրանի նախկին Օսմանեան դեսպան էր, մի և նոյն ատեն խրկուեցաւ Տունիս, իբրև կայսերական բանակատար (կոմիսէր) : Անոր պատուէր տրուեցաւ որ շտապաւ բան չընէ ամենևին. այլ պէտք եղած ատեն, Սուլթանի իշխանութիւնն, զխարդ և լոյս, յարգել տայ նոյն տեղապահութեան մէջ : Դարձեալ, Ֆրանսայի և Անգլիոյ դեսպաններն ծանուցին Բ. Դրան թէ իրենց տէրութիւններն Տունիսի խռովութեանց մէջ խառնըւելու իրենց անուամբ, միաք չունին բնաւ. և թէ ապստամբութիւնն զսպելու և գործերն իրենց օրինաւոր կարգին մէջ վերահաստատելու խնամքն տիրող արքունեաց (Օսմանեան Պետութեան) կթողուն :»

«Կըսուի թէ Իզմիրի ընդհանրական կուսակալ Քաբուլի փաշան, որ, քանի մի օրէ ի վեր, արձակուրդ առնելով, հոս եկեր է, այլ ևս իր տեղն չպիտի դառնայ և ուրիշ պաշտօնի դրուի : Սիւլէյման փաշան. որ Անդրիանուպոլիս կուսակալ կարգուեցաւ, մօտերս Իզմիր երթալու է անոր յաջորդելու :»

« Սուլդանն անցեալներն գնաց Սև ծովի մէջ շրջան ընել և Վօսփորի մուտքին այս դիէս տիրող բերդորէից չինութեանն վերահասութիւն ընել : Նորին Վեհափառութեանն ընկերացեր էր Հալիլ փաշայ, Թնդանօթից բարձր հրամանատարն, որ և Դարդանէլէն նոր դարձեր էր, ուր գնացեր էր նեղուցի բերդերու սպառազինութիւնն քննել :»

«Աբդիւլ Քէրիմ փաշայ, երկրորդ զօրաբաժնի հրամանատարն, իր տեղն դարձաւ Թայիֆ Փրեդստով, որ զնա Վառնայ տանելու է : Նոյնպէս երկու բատալոն հետեւակ և մի վաշտ թնդանօթ Բուլղարիոյ բերդերն խրկուեցան : Այս կողմս է, ուր Օսմանեան պետութիւնն իր բոլոր մտադրութիւնն դարձուցերէ այժմ և դիմադրութեան ամեն միջոցներ կկեդրոնացնէ : 150,000 լիրայ փոխ առաւ Տէրութիւնն Գալայի հրապարակին վերայ, որոյ տարեկան շահն է 12% և 2 յանձնարարութիւն. և որոյ գրաւն է Փոքր Ասիոյ ծխահարկն : Բայց յայտնէ, 800,000 լիրայի մէկ փոխառութիւն ալ, զոր կընեն այժմ Փարիս Բարձրագոյն Դրան հաշուին, կըսեն թէ, լմննալու մօտ է : Այս պարագիս գրաւն ալ Կոստանդնուպոլսի մաքսի եկամուտն է. Հոս տեղի տուներէն ոմանք, մանաւանդ Օփփէնհէյմի տունն, կխնդրեն որ իրենք ալ մասնակից ըլլան այս գործոյս : Մէկ մեծագումար փոխառութեան վերայ միշտ կխօսին հոս, որոյ առաջադրութիւնն եղեր է և որուն երաշխաւոր պիտի ըլլան կայսերութեան հանք և անտառներ : Բայց ժամանակն շատ շահաւոր չէ այժմ Եւրոպայի դրամական հրապարակներու վերայ այսպիսի գործառնութեան ձեռք զարնել :»

Գուրբան Բայրամի տօնն փառաւորապէս կատարուեցաւ և չորս օր տևեց. ինչպէս սովորութիւն է, այս տարի ալ, պաշտօնէից փոփոխութեանց մասին, տօնի կրօնական արարողութենէն յետոյ, այլևայլ ասուլիսք եղան հասարակութեան մէջ. սակայն հիմն չունին. որովհետև այլ ևս այն ատենին մէջ չեմք, ուր Բայրամէն յետոյ նախարարաց փոփոխութիւն կըլլար միշտ :

—Դանուբեան իշխանութեանց գործերն կարգի դնելու համար քանի մի նիստ եղան Ալի փաշայի պաշտօնատունն : Հակաճառութիւններն աննշան են, լաւ ևս, դեռ չեն սկսուեր : Առջի նիստին

անդամներն Թեթևակի պախարակեցին Իշխան Կուզայի ընթացքն, որ, իր չափն անցնելով, առանց պաշտպան տէրութեանց հաճութեան, վանորէից կալուածքն գրաւեց։ Երկրորդ նիստին վանորէից խնդրոյ չորս դին դարձան, որպէս թէ ոչ որ չուզելով բոժոժն կատուի վիզն կախել։ Մեծ տէրութեանց երեսփոխաններն իրարու հակառակ քալելով քաղաքականութեան մէջ՝ Ազլի փաշայի անուշահամ նախաճաշի սեղանի շրջապատն միաբանեցան. և եթէ գործերն այսպէս քալեն՝ հաւանական է որ, կամ Կուզա Իշխանի ամեն ըրածն վաւերացնեն, կամ զանոնք Փարիս գումարուելիք ընդհանուր ժողովի առջև բերեն և որոշեն։ Կոստանդնուպօլսի Յունաց Պատրիարքն ալ, ուղղակի, և իր գործակալաց ձեռքով, ջուր կպղտորէ որպէս զի Դանուբեան վանորէից եկամուտն վայելելէն չզրկուի, որ անոր աչքին աւելի կարժէ քան թէ նոյն երկրի կրօնափոխութիւնն։

Իշխան Կուզա Պօլիս գնալու դիտաւորութիւն ունի որ իր հարկատուութեան յարգութիւնն մատուցանէ Ն. Վ. Աբդիւլ-Ազիզ Սուլթանին։ Ոմանք անոր խորհուրդ կտան, որ խորհրդակցութեան ատեն հոն չերևի. իսկ Բ. Դ. անոր իմացուց թէ վայելուչ յարգանօք ընդունուի պիտի երբ գայ։

—Անդրիանուպօլի նախկին կուսակալ Մեհեմմեդ Կըբրըզլի փաշան Պօլիս հասաւ։ Կըսեն թէ. դիւրաւ կրնայ զինքն արդարացնել իր դէմ եղած բողոքներէն։

—Սուլթանն այս օրերս քանի մի նոր պտոյտներ ըրաւ Մարմարայի և Սև ծովերու մէջ, ուր նորոգուած և նոր շինուած Վոսփորի բերդերն քննեց։ Սև ծովի բերանն ալ Ն. Վ. հրամայեց նոր ամրոցներ շինել, եւ ութական գծեալ թնդանօթով զինել։

—Չէրքէզներու գաղթականութիւնն ծանրկէկ գործ է Օսմանեան պետութեան համար։ Տէրութիւնն շատ նաւեր խրկեց Տրապիզոն որ այն թշուառներն այլևայլ տեղեր տանեն բնակեցնելու համար։ Սուլթանն հրամայեց որ անոնցմէ քանի մի հազար հոգի ալ Բեօյուկ Դէրէյի մարգին վերայ վրանի տակ բնակեցնեն։ Բ. Դ. մէկ միլիոն լիրա փոխ առնել կուզէ այժմ որ Չէրքէզ գաղթականներու աճագին պիտոյքն հոգայ, որոյ թիւն կըսեն թէ 500,000 կանցնի։

Բամբակի առևտուր Միացեալ Նահանգաց և Անգլիոյ մէջ

Մեծին Բրիտանիոյ Լանքէշայր ըսուած նահանգըն գրեթէ բոլորովին բամբակի ձեռագործի գրաղած է, և անկէ կապրի։ Երկու տարիէն աւելի է, որ Միացեալ Նահանգաց Հիւսիսայնոց և Հարաւայնոց մէջ եղած պատերազմին պատճառաւ՝ այն կողմէն Անգլիա բամբակ չգար. և Լանքէշայրի խեղճ գործաւորներն վերջին աստիճան աղքատութեան մէջ կգտնուին։ Բամբակի գինն այն աստիճան բարձրացած է, որ շատ գործարաններ սոխալուած են գոցուիլ։ Լանքէշայրի մէջ առանց գործի և զբաղման խեղճ մնացած գործաւորաց թիւն է 440,000 անձինք՝ այր և կին. ասոնցմէ շատերն կերթան Աւստրալիա և զուրսի երկիրներն գաղթական. և հոս մնացողներն ալ անօթութենէ չմեռնելու համար, Անգլիացիք իրենց մէջ շատ ստակ ժողովեցին և կարօտելոց կբաժնեն։ Մանչեստերի մէջ մէկ մասնաւոր ընկերութիւն կազմուած է, որու նախագահն է Ազնուական լորդ Դէրբի. միայն այս ընկերութեանս ձեռքով ժողված դրամի գումարն կհասնի հինգէն վեց հարիւր հազար լիրայ ստերլինի։ Բոլոր Անգլիոյ մէջ զանազան ընկերութեանց ձեռքով Լանքէշայրի գործաւորաց համար ժողված ողորմութեան գումարն կհաշուեն 1,200,000 (1) լիրայ ստերլին։ Այս գումարէս չարթէ չաբաթ այն խեղճերուն կբաժնուի մարդագլուխ 2 շիլին։

Ինչպէս որ ըսինք, Լանքէշայր նահանգի այս խեղճութիւնս բամբակի նուազութեան պատճառաւ է։ 1714 թուին առաջին անգամ Չարլըստընէն(2) Անգլիա եկաւ միայն 7 բալ բամբակ, որ էր 1,000 քիլոգրամ. հիմայ ամեն տարի 587,000,000 քիլոգրամ բամբակ կուգայ Ամերիկայէն Անգլիա։ 1806 թուին բամբակն մինչև 1 շիլին 3 փէնի լիպրէն ծախուեցաւ, որ էն բարձր գինն կսեպուէր. և 1848ին բամբակի լիպրէյի գինն մինչև $4\frac{1}{2}$ փէնի իջաւ, որ շատ վար գին ըսելէ. միշտ բամբակի միջին գինն հաշուածեն 7էն 8 փէնի լիպրէն։ Հարիւր տարի առաջ Անգլիոյ մէջ մըսխուած բամբակի հարիւրին 25ն Տաճկաստանէն կուգար. հիմայ գրեթէ ոչ ինչ է անկէ եկածն (3). չմոռնամք ըսելու թէ այս հաշիւս Ամերիկայի պատերազմէն առաջ ըրածեն. քանի որ այն սոսկալի պատերազմն սկսած է Միացեալ Նահանգաց մէջ՝ հարաւային կողմի նաւահանգիստներն պաշարուած են, և բամբակ դուրս չելլեր։ Բամբակի էն բարձր գինն 1 շիլին 3 փէնի է, ըսինք, լիպրէն, այս ալ պատերազմէն առաջ հասկնալու է վասնզի հիմայ Լիվրպուլ քաղաքն օր օրի բամբակն նուազելով և ձեռքի եղածն ծախուելով, գիներն չափէ դուրս բարձրցած են։ Ամերիկայի բամբակն, որոյ ամեն տեսակն իրարու վերայ հաշուելով, միջին գինն, լիպրէն մինչև 2 շիլին 6 փէնիի ելաւ։

---

(1) Կարծեմ, այս յիշուած գումարս մեր ազգի խնդիրներու համար ժողված առակի գումարի հետ բաղդատելը մէկ հերոց յիմարութիւն կսեպուի. բայց երանի կըլլար ազգերնուս աղքատ մասին. երէ զոնէ ժողված գումարն շիտկէ շիտակ ձեռուընին հասնէր։

(2) Չարլըստըն Միացեալ Նահանգաց հարաւային Կարօլինայի մայրաքաղաքն և մեծ նաւահանգիստն է Ատլանտեան Ովկիանոսի վերայ, որ բոլորտիքն եղած բերդերովն և իր ամրութեամբն անուանի եղած է։ Քանի մի ամիս է որ Հիւսիսայինք պաշարած են Չարլըստըն։ Երէ Հիւսիսայինք, այսինքն Ֆէդէրալներն կարենան Չարլըստըն ձեռք անցունել՝ կրնան թէ մեծ հարուած տուած ըլլան Հարաւայնոց, այսինքն Գօնֆէդէրէններուն. վասնզի մայրաքաղաքն առնելէն յետոյ բոլոր նահանգն առնելն դիւրին կըլլայ. և այն ատեն Կարօլինա նահանգի մէջ գտնուած հազարաւոր սև Ափրիկեցիք իրենց ազատութիւնն գտնելէն զատ, պատրաստ գտնուած հազարաւոր բալ բամբակն Հիւսիսի ձեռքն անցնելու է, որ աշխարհիս ամեն կողմի բամբակի և ձեռագործի հրապարակներուն մեծ հարուած կրնայ տալ հարիւրին քանի կամ աւելի գիներն իջեցնելով։

(3) Ամերիկայի պատերազմն սկսելէն ի վեր Սուլթան Աբդիւլ Ազիզի քաջալերութեամբ և Անգլիայի դրամագլխով Տաճկաստանի ամեն կողմ յառաջ կերթայ բամբակի մշակութիւնն։ Միայն Ասիական Տաճկաստան 150,000 բալ բամբակ կղրկէ Անգլիա։

Պոմպէյի Աւերակներն

Բուրբոններն Նապոլիէն վռնտուելէն ի վեր, կամ լաւ ևս, Իտալացիք Իտալիոյ տէր ըլլալէն ի վեր, մեծ աշխուժութեամբ կաշխատեն Պոմպէ թաղուած քաղաքն բանալ. և կյուսացուի թէ, այնչափ երկար ատեն մարդկային տեսութենէ ծածկուած մնալէ յետոյ, քիչ ժամանակէն այս քաղաքս ի լոյս ընծայուի։ Այս վերջին օրերս ամենահետաքրքիր երկու գիւտ ըրին. առաջինն է քանի մի մարդկային ոսկերոտիք, երկրորդն է հայագործ մէկ խանութ, որու փուռին մէջ ութսուն երեք հաց կային կատարեալ եփուած։

Մինչև հիմայ երևան ելած ոսկերոտիքէն կամ կմախքէն կտեսնուի թէ Պոմպէյի գրեթէ բոլոր բնակիչք ժամանակ ունին եղեր քաղաքն կործանող վտանգէն փախչելու։ Կմախքի ձևէն և անոնց գտնուած տեղերէն կերևի թէ ամեն տեղ անոնց աղետալի մահուան պատճառ եղած են ունեցած բարիքն կամ հարստութիւնն փախցնելու փափագնին վասնզի այս քանի մը զոհերու կմախքն միայն այն տեղուանք կգտնուին, ուր մեծ ստակի գումար կամ թէ հարուստ կահ կարասիք կան։ Ոսկերաց դիրքն կցուցնեն թէ խեղճերն կամ հետերնին բան տարած ատեն կամ բան փնտռած ատեն աւերակներու տակ թաղուեր են։

Քաղաքն պտըտելու համար հիմայ նոր կարգ կանոն դրին. ճանապարհորդք միայն մէկ պղտի գին կվճարեն քաղաքին դրան քով. ալ անկէ կարող են շրջագայել Վենիւսի տաճարէն մինչև հրապարակն (forum), Էօմաքիայի (eumachia) սրահէն մինչև ջերմուկն (therm)։ Կրնան Աղատութիւն ըսուած փողոցի մէջ դունէ դուռ անցնել, Կայոս Կոռնելիոս Ռուփոսի (Caius Cornelius Rufus) բնակարանն մտնել. եւ քաղաքին Սարնօ (Sarno) ըսուած դուռն տանող նեղ փողոցի մէջ գտնուած պատերու վերայ կկարդացուին ծանուցումներ, նշանակներ, զոր Պոմպէյի բնակիչք ճերմակ տեղերու վերայ կգրէին կարմիր եւ խոշոր տըեղ գրերով։

Գտնուած հացերն հետաքրքրութիւն կշարժեն և բաւական ախորժակ բացող են. ձևերնին կլոր և պնակի մեծութեամբ են, 6 կամ 7 հարիւրամետր թանձրութիւն ունին։ Հացերու մէջ տեղերն մէկ մէկ ծակ կայ, և այն ծակէն սկսեալ ամեն կողմ հաւասար նշաններ կան անիւի կամ նարնջի խորշերուն պէս, որ հացն դիւրութեամբ կտրելու եւ հաւասար կտորներու բաժնելու կծառայեն։ Այս մասին մեր հացագործներու ուշադրութիւնն կհրաւիրեմք. կարելի է մէկ նորաձևութիւն (մօդայ) հանեն, հաց ըստ Պոմպէյի անուամբ։

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Սան Ֆրանսիսկօ շատ հետաքրքրական մէկ նոր գիւտի գործադրութիւնն տեղի ունեցաւ, որ բռնա_

քար սպանուած մարդու սկան (աչք) ռէտինի (1) մէջ տպաւորեալ վերջին պատկերն սպանողին, որ զարկերէր անոր մահուան կէտին, ցոլացնելու յատկութիւնն երեւցաւ: Կուզէին գտնել Սմիթ անուն կնկան սպանողն, զոր անծանօթ մէկ ձեռն խողխողերէր: Խաղաղականի Արձագանգ անուն լրագիրն այս փորձս այսպէս կպատմէ: «Սան Ֆրանսիսկոյի ոստիկանութեան տեսուչ Պ. Բուրկ մտածեց Սմիթ կնկան ռէտինի լուսանկարն հանել տալ: Այս փափուկ գործս յանձնուեցաւ Պ. Պ. Բրիանին և Ցօհնսոնին. և երեկոյեան հինգ ժամուն լմնցաւ, այսինքն մահուանէն շատ ժամանակ յետոյ. բայց և այնպէս զարմանալի արդիւնք ունեցաւ, մանաւանդ երբ որ զանիկա կհամեմատեն Ռոփանի վկայութեան հետ, զոր ընտութեան ատեն խօսեցաւ:»

«Տասն անգամ մեծցած ամբողջ փորձին վերայ նախ կտեսնուի մէկ աղօտ պատկեր. բայց շուտով մարդկային կերպարանքի ձեւերն կերեւին. հին արծուի քիթ, խոր ճակատ, աչուընին նախ, իբրեւ բիծեր միայն կերեւին, բայց և այնպէս պարզապէս կնշմարուին. յօնքն բիթէն սկսեալ թուխ և թանձր են. երեսաց միայորդն կերեւի, որպէս թէ ստուար ընչացքով և խիտ մօրուօք ծածկուած: Ռետինի պատկերն, երեսի շրջապատն որիչ այլ բան չցցներ: Անոր մօքի մէջ միացած ընդհանուր տպաւորութիւնն է, որ մէկ Մեքսիկացիի ոժգոյն կերպարանք տեսերէ: Թէեւ այս պատկերս չփոթ է, անկարելի է սակայն չզարմանալ այն դիպուածի զուգընթացութեան և հետեւեալ նկարագրութեան վերայ, զոր Պ. Եդվարդ Ռիան, որ Սմիթ կնկան տան կից ապարատանի տէրն է, այսպէս կընէ:» «Մէկ շաբաթէն ի վեր է, ըսաւ նա, մէկ Մեքսիկացի տեսի, որ զոհի տան բոլորտիքն կպտտէր և Վաշինգտոնի փողոցէն կդար: Նա բարձրահասակ մէկն էր, թխամորթ և ընչացք ունէր: Պօրտմութի հիւրանոցն ծանօթացայ անոր այն ատեն, որ կաշխատէր Սատանայի լերան տակէն անցք բանալ: Շատ անգամ տեսի զնա, և յատկապէս սպանութեան առջի օրն: Նա նոյն տան առջեւն կպտտէր. և անոր մօտաւոր տուներու մէկուն մէջ մտնելն չտեսի: Անորմէ կկասկածէի. և մէկ օր, հարկ համարեցի զգուշանալ վախնալով որ իմ ապարատանս չմտնէ. այլ նա անոր չմօտեցաւ:»

«Ոստիկանութիւնն ամենամեծ գործունէութեամբ իր խուզարկութիւններն կշարունակէ ամենամանր հանգամանքն անգամ քննելով. և բոլոր ժողովուրդն կբաղձայ որ անիկա յաջողի յանցաւորն բռնել: Շելդոն բժիշկն յօշոտէ պիտի Սմիթ կնկան աչն որպէս զի ռետինն մերկացնէ կատարելապէս, եւ այնպէս անոր լուսանկարն հանէ, որ, դուցէ, աւելի ճիշդ արդիւնք յառաջ բերէ:

—Քաջալերութեան Ընկերութեան (Փարիզի) վերջին նստի վերահասութենէն կքաղեմք Պ. Դիւմայի շաքար փորձելու հնարած եղանակն, որ տակաւին չէ հրատարակուած: Անոր գործադրութիւնն սովորական ցքիաչափով (ալկօօմետր) կըլլայ, և մի և նոյն զգուշութիւններն ի գործ դնել հարկ է, որպէս թէ ցքի կչափէինք: Փարիս, մէկ երեւելի ղտարանի մէջ, Լիլ, ամենահմուտ ձեռնհաս մարդոյ ձեռք, ինչպէս նաև գործատան մէջ այս միջոցս մի և նոյն աստիճաններն ցցուց, ինչպէս պօլարիմետրն (գործի, որով կչափեն ճառագայթից բեկբեկումներն): Քասն փորձի մէջ զանազանութիւնն մէկ հազարերորդ է, այսինքն՝ ոչ ինչ: Անհատական փորձերու մէջ զանազանութիւններն հազիւ մէկ հարիւրերորդ մասն կանցնին, որ, ինչպէս գիտեմք, աննշան իմն է: Ահաւասիկ փորձելու եղանակն. մէկ լիտր օղիի (ալկօօլ) 85 աստիճանի, հետ խառնէ 50 դրամ ոգի քացախի (ասիդ ասետիք) 8 աստիճանի. ապա այնքան զուտ շաքար լեցուր հեղուկին մէջ, զոր կարող է հալել. ցքիաչափն հեղուկին մէջ մտցունելով՝ 74 աստիճան կցցնէ:

Այս հեղուկիս տասներորդ մասին հետ 50 դրամ փորձելի շաքար խառնելով և ցնցելով պարզէ զայն. և փորձն աւարտելու համար ցքիաչափն անոր մէջ մտցուր, որ եթէ նորէն 74 աստիճան նշանակէ՝ ուրեմն շաքարն զուտ է. եթէ 69 աստիճանի իջնայ՝ շաքարն 95 աստիճանի է. եթէ 64 աստիճանի իջնայ՝ շաքարն 90 աստիճան է: Ցքիաչափի կորուսած ամեն մէկ աստիճանն շաքարի ճոխութեան մէկ մէկ աստիճանի պակասութիւնն կյայտնէ:»

—«Մեծ Երգեհոնի (օրգ, էրղանուն) վերայ ելեքտրականութիւն գործ դնելու կամ թէ ելեքտրականութեամբ մեծ երգեհոն ածելու (չալել) խնդիրն գործադրելի կերպիւ լուծուեցաւ: Պ. Պ. Բարկեր և Վերշնէյդեր, որոց Փարիս քաղաքի տնտեսութիւնն ապսպրեց Սուրբ Օգոստինի նորակառոյց եկեղեցւոյ մեծ երգեհոնն շինել, հրաման առին՝ անոր վերայ առջի անգամ գործ դնել այս նոր դրութիւնս, որոյ վերայ ամենաշահաւոր մէկ ծանուցագիր մատոյց գիտուններու և արուեստաւորներու կոմիսիոնն, որոց շատերն Ճեմարանի անդամներէն են և նախագահն է Պ. Դիւմա ծերակոյտն:»

«Կոմիսիոնն շինողներու գործարանին մէջ հաստատեց նոր դրութեան կատարեալ յաջողութիւնն, ի գործ դնելով զայն Սուրբ Օգոստինի երգեհոնի երեք մատերէն մէկուն վերայ, որոյ շինութիւնն արդէն բաւական առաջ գնացեր է: Գործադրութեան նպատակն էր մէկ դի դնել բոլորովին այն յօրինուածն, որ նոր դրութեան երգեհոններու մատերու (clavier) եւ հողմարանի (sommier) խուփերուն (soupape) մէջ, որք փողերն կխօսեցնեն, հաղորդութիւն կհաստատեն: Գիտցուած է որ այժմեան երգեհոններու յօրինուածն խիստ մանուածոյ է և բազում անպատշաճութեանց և դժուարութեանց տեղի կուայ: Այս առաջարկութեանս լուծումն, անկարելի էր, յանձնել աւելի նշանաւոր և վստահութեան արժանի արուեստագիտաց:»

Մօնիտէօր.

(1) Այս բառիս համազօրն հայերէնի մէջ չըլլալուն, պահեցինք զայն, զոր կարելի է սակայն ըսել աչքի խորն եղած տեսական նեարդի անկուած:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ-ԱԽԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆ ԸՍՏ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ։

Զանազան եղանակաւ և այլ և այլ ժամանակաւ Աստուած յառաջագոյն խօսեցաւ մեր հայրերու հետ Մարգարէներով. այս ետքի ատեններս ալ մեզ հետ խօսեցաւ Իր Որդւոյն: Եբր. Ա. 1։

Քրիստոնէական վարդապետութեան միակ աղբիւրն է Աստուծոյ բանն, որ աշխարհի յայտնուեցաւ մարդոյ ստեղծուելուն պէս: Նահապետներու, Մովսէսի եւ մարգարէներու բերնով ծանուցուած ըլլալով՝ ծանուցուեցաւ վերջապէս Աստուածային Բանովն անձամբ անձին, Որ, մարդոյ հետ զգալի կերպիւ հաղորդութիւն ընելու եւ զանոնք Հոգւոյն Սրբոյ հեղման շնորհացն արժանի ընելու համար մարդ եղաւ:

Առաքեալներն, Յիսուս-Քրիստոսէ ուսանելով եւ Սուրբ Հոգիէն շնչուելով՝ երկինքէն բերուած վարդապետութիւնն բոլոր աշխարհ սփռելու եւ Աստուծոյ եկեղեցին երկրի վերայ հիմնելու պաշտօնն առացան:

Ճշդիւ գիտելու համար թէ ինչպէս այս եկեղեցիս հաստատուեցաւ, հարկ է ուշի ուշով ուսանիլ թէ ինչ եղանակաւ Յիսուս-Քրիստոս եւ Անորմէ յետոյ Առաքեալներն, իրենց վարդապետութիւնն ուսուցին:

§ Ա.

ՅԻՍՈՒՍԻ-ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՔԱՐՈԶՈՒԹԻՒՆՆ։

Յիսուս-Քրիստոս Աստուծոյ արքայութեան Աւետարանն երեք տարի քարոզեց: Նորա քարոզութիւնն սեպհական յատկութիւն ունի եւ սովորական վարդապետութիւններէ կտարբերի: Քրիստոսի, զմարդիկ իրեն քաշելու ընտրած միջոցներն, իր աստուածութեան կնիքն կերեւցունեն: Նա անչուք վիճակի եւ չքաւորութեան մէջ ծնաւ: Իր առաքելութեան ատեն տեղ մի չունէր որ գլուխն դնէր: (Սուրբ Մատթ. Ը. 20): Նա քարոզեց ամեն աշխարհային բարիքէ հրաժարիլ, ամեն կիրք մեռցունել, խոնարհութիւն եւ խստակրօն վարք ստանալ: Նա համբերեց զրպարտութեանց, թշնամանաց, հալածանաց, վատահամբաւ մահուան: Նա աշակերտ ընտրեց անկիրթ, աղքատ և պարզ մարդիկ, որոց ընծայեց չարչարութիւններ, վիշտեր և մարտիրոսութիւն: Սակայն Նորա աստուածային առաքելութիւնն յայտնի եղաւ սքանչելագործութիւններով, գերմարդկային իմաստութիւնով: Նա զարմանալի եղանակաւ կճանաչէր մարդոյ զգայմունքն և ամենաթաքուն խորհուրդներն և մտածութիւններն: Նա յառաջագոյն գուշակեց այն ըլլալիք եղելութիւններն, որոց նախագուշակութիւնն բնական չէր: Վերջապէս Նա այնպիսի մեծամեծ սքանչելիք գործեց, «որոց նմանն ոչ ոք գործերէր երբէք» (Սուրբ Յովհ. ԺԵ. 24): Անոր համար մարդիկ կըսէին «ուստի՞ է ստացեր Նա այսպիսի իմաստութիւն եւ կարողութիւն» (Սուրբ Մատթ. ԺԳ. 54): Կարելի է ըսել որ Յիսուսի-Քրիստոսի բովանդակ կեանքն շարունակ հրաշք էր:

Անոր համար Նորա թշնամիքն՝ Քահանայք եւ Փարիսեցիք, Անոր զարմանալի գործերէն զարնըւելով, կըսէին. «ի՞նչ պիտի ընեմք. Նա այնչափ հրաշք կգործէ, զորս եթէ թողումք որ ընէ, բոլորն ալ Նորան հաւատալու են» (Սուրբ Յովհ. ԺԱ. 47, 48):

Առաքեալներն Յիսուսի - Քրիստոսի ըրած հրաշքն Անոր աստուածային գործոց նշանն կհամարէին « գիտէ՞ք , կըսէին անոնք Հրէից , որ Նազօրեցի Յիսուս մարդ մի է , որուն Աստուած վըկայեց հրաշագործութեամբ , սքանչելիքով , ու նըշաններով , զորս Նա ձեր մէջ գործեց » (Գործք Առաք .Բ . 22) :

Ամեն ժամանակ , անոնք , որք կարծեցին թէ աշխարհ կրթելու կոչուած են , հոգ տարան , իրենց վարդապետութեանց բովանդակութիւնն ամբողջապէս ու իւր սարօքն երեւան հանել , կանոնաւոր դրութեամբ առաջի ընծայել եւ գրի առնուլ: Աստուծոյ Որդին այս միջոցներուս ձեռք չզարկաւ : Նա միշտ խօսքով սովորեցուց , երբէք բան չգրեց , իր աշակերտներն անգամ չհրաւիրեց որ գրով հաւքեն ինչ որ իրմէ կլսէին : Իր վարդապետութիւններն սովորեցնելու ատեն ոչ մի կարգի կամ դրութեան հետեւեցաւ , որոյ ոչ ինչ ապացոյց ցոյց տուաւ : Նա զանոնք յանդիման հանեց իբրեւ պարզ վկայ այնր ամենայնի , ինչ որ տեսերէր Աստուծոյ ծոցին մէջ , ուր ճշմարտութիւնն բովանդակապէս կընակի , ինչպէս իր իսկութեան մէջ : Այսպէս Նա կծանուցանէր որ այն ճշմարտութիւններն , ինքնին անիմանալի , պէտք է որ հաւատացուին եւ ոչ թէ վիճիտակ ձգուին : Արդարեւ ըստ ս. Պօղոսի « հաւատքն հաստատութիւն է այն բաներուն , որք չեն տեսնուիր » (Եբր . ԺԱ . 1 .) :

Յիսուս - Քրիստոս աշխարհ թողուց առանց բովանդակապէս իր վարդապետութիւններն ուսուցանելու . ըստ որում երկինք համբառնալու ատեն ըսաւ իր Առաքեալներուն « Ձեզ ըսելու շատ բան ունիմ , բայց դուք այժմ կարող չէք տանել : Երբ որ ճշմարտութեան Հոգին գայ , Նա ձեզ ամեն ճշմարտութիւն կսովորեցնէ եւ հանդերձեալ բաներն ձեզ կիմացունէ : Եւ ձեր միտքն կբերէ ամեն , ինչ որ ձեզ ըսի » (Սուրբ - Յովհ . Ժ Զ. 12 - 33. ԺԴ . 26 .) :

Այս հակիրճ , այլ ճիշդ , Մեր Տիրոջ քարոզութեան յատկութեան համառօտութիւնն , ամենայայտնի կերպիւ կլկայէ , որ աշխարհի իր վարդապետութեան գրաւոր վկայութիւն ձգելն անօգուտ համարեց : Իր գործի պահպանութիւնն ու կատարումն Աստուծոյ ուղղակի եւ տեւական միջամտութեամբ ըլլալուն յանձնուած էր աշխարհիս մէջ : Ասոր համար կըսեմք որ միշտ մեզ հետ ըլլալու կխոստանայ , եւ իր եկեղեցւոյ հետ մինչեւ ի կատարած աշխարհի (Սուրբ Մատթ . ԻԸ . 20) : Դարձեալ կըսէ Նա . « իմ Հօրս աղաչելու եմ որ ձեզ մէկ այլ մխիթարիչ տայ՝ Հոգին ճշմարտութեան , որպէս զի միշտ ձեզ հետ մնայ » (Սուրբ Յովհ . ԺԴ . 16 - 17) :

---

§ Բ .

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՐՈԶՈՒԹԻՒՆՆ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԿԵՆԴԱՆՈՒԹԵԱՆՆ :

Առաքեալներն իրենց սուրբ պաշտօնն սկսան երկնային Վարդապետի աչքի եւ ձեռքի տակ : Պարտական եմք ժողովել զգուշաւոր խնամքով այն պատուէրներն , զորս Յիսուս - Քրիստոս անոնց տուեց իր վարդապետութիւնն առջի անգամ քարոզելու ուղարկած ատեն : « Յիսուս , կըսէ Աւետարանիչն , իր տասներկու առաքեալներն կոչելով , անոնց իշխանութիւն եւ զօրութիւն տուեց դեւերու վերայ եւ ախտեր բժշկելու կարողութիւն : Եւ զանոնք ուղարկեց Աստուծոյ արքայութիւնն քարոզել: « Եւ անոնք գնացին գեղէ գեղ Աւետարանն քարոզել» (Սուրբ - Ղուկաս . Թ . 1 . 2 . 6 .) : Եւ երբ դարձան . « Յիսուսին պատմեցին ամեն, ինչ որ ըրերէին եւ ուսուցեր : Նա ըսաւ . գնացէ՛ք ու քիչ մի հանգստացէ՛ք » (Սուրբ Մարկ . Զ . 30 - 31) :

Առաքելոց այս առաջին քարոզութիւնս բերանացի եղաւ . անոնք Յիսուսի - Քրիստոսի անունովն խօսեցան , ինչպէս Նա ինքնին ալ իր Հօր անունովն կխօսէր . անոնք հրաշք գործեցին իրենց քարոզութիւնն զօրաւոր ընելու համար : Անոնք գրով բան չհաղորդեցին ամենեւին եւ ըսին իրենց համար որ միայն վկայ են յայտնեալ եւ գերբնական վարդապետութեանն ; Արդ հրաշքն էական ապացոյց է աստուածային միջամտութեանն . ասոր համար է , որ Սուրբ Գրոց մէջ հրաշագործութիւնն քարոզութեան հետ կապուած կտեսնեմք եւ միացած , եթէ հնար է ըսել , վարդապետութեան հետ : Առաքելոյ պաշտօնն , որպէս եւ Յիսուսի - Քրիստոսինն , էր վկայութիւն աստուածային գործակցութեան վերայ յեցեալ :

Պիտի շարունակուի

[Տես թիւ 3 և 4]

« Այս կապանէս անցնելով մէկ երկրէն միւս երկիրն կերթան , ընդ որ յաճախ անցուդարձ կընէին մեր Թուսկանէն յառաջ արեւելեան վաճառականներն անցնելով Աւանակի հրապարակի (էշակ մէյդան) պարանոցն. Այս արտառոց անունս կնշանակէ գուցէ նոյն սարի կատարն եղած արօտն, ուր բեռնակիր անասուններն կհանգչէին:»

« Աղստեւոյ դեղանի ձորակէն ելլելով ճանապարհորդներն կմտնեն Դիլիջանի ձորակն , որ փոքր եւ սաստիկ սրընթաց գետ է , եւ 40 վերստ տարածութեան մէջ 2,000 ոտք հակումն ունի : 4 ժամ դրի 20 վերստ ընելու համար , այսինքն Դիլիջանէն Չիբուխլու երթալու համար , որ Բամբակի միւս երեսն է : Պարանոյն 7,000 ոտք ծովէն բարձր է , զոր իմացուց ինձ եղանակի ցրտութիւնն , զոր սարի գագաթն ելլելով զգացի: Սարի անդին ամառն ջերն նորէն գտնէյի պիտի, զոր կռնակս կթողուի՝ այս բարձրագոյն գօտիս անցնելով, ինձ այնպէս թուեցաւ , որ քանի մի ժամ ձմռան եղանակին մէջ էի . . . գիշերն , շատ անագան Չիբուխլու հասայ : »

« 4 Հոգտեմբերի .—արեւադալին , ճանապարհ ելայ . ցուրտն բաւական սաստիկ էր . քամին բոլոր գիշերն փչեց եւ դեռ կփչէ լուսի ընելով բիզ ձայնն, որ շատ աղէկ ճաչցուած է Եւրոպայի Ալպեան սարերու վերայ, որ եւ շատ նման էր անոր, վասնզի Սեւանայ ծովակի երեսէն անցնելով ինձ կգար : Չիբուխլուի ճանապարհէն մինչեւ Ելենովկայի հանգոյն , 14 վերստ է եւ միշտ ծովակի ափն ի վեր կերթայ, որ Ասիոյ այս մասինս հրաշալեաց մէկն է: Անոր ձեւն է անկանոն ձուաձեւ , երկայնութիւնն՝ 65 վերստ , եւ եզերայ մօտ գալովն երկու անհաւասար մասերու բաժնուած է: Հարաւային մասին ամենամեծ լայնութիւնն է 32 վերստ : »

« Կարելի է , առանց չափազանցութեան , նմանցունել այս լիճս պորփիւրի գաւաթի մէջ տարածուած կապոյտ սաւանի , սարերն պորփիւր էին ; եւ ամեն կարելի գոյն ունէին . կարմիր , մանիշակի , նոյնպէս եւ վէմերն , այլանդակ ձեւեր ունելով , տեսածս ամեն տեղ պորփիւր էր . մինչ նաեւ նուաստագոյն շինուածոյ մէջ , օրինակի համար , դռմի մէջ , որոյ պատերն այս գեղեցիկ քարերովս շինուած էին : Սեւ վարելահողն կարմրագոյն յատակ ունէր եւ մուք կանաչի անապատի մէջ գոյնուած անդեր կձեւացունէր :— Այսպէս էր տեսարանն իմ չորս դին , որ եւ զարմացուցերէր զիս : »

« Ամեն վայրկենի մէջ տեսարանն ողի կառնուր այլերու անցուդարձովն , որք ամեն տեսակ արմաւօք ծանրապէս բեռնաւորեալ էին, եւ եւ ուղտերու կարաւաննովն , որք ներհակ կողմեր կերթային Եւրոպայի եւ Արեւելքի ապրանքով բեռնաւորեալ : »

« Ուղին ծովակի կողն ի վեր կերթայ. տեղ տեղ հարիւրաւոր ոտք կբարձրանայ ժայռերու վերայ , ուստի տեսութիւնն կընդգրկէ ջուրի զմայլեցուցիչ սաւանն , որ այն ատեն մուք կապոյտ կերեւի : Մի միայն կղզի կայ հոն եւ արեւմտեան ափին շատ մօտ է . եւ ծովակի տեսքի գեղեցկութիւնն կյաւելցնէ : Անոր միակ բնակիչներն են մէկ մենաստանի կրօնաւորներ , որք խստակրօն կեանք կվարեն իրենց արքեպիսկոպոսին հետ . ըստ որում վանահայրն այս աստիճանս ունի եւ Էջմիածնի հայրապետէն ինքն զինքն անկախ կկարծէ : »

« Սեւանայ ծովակն ; զոր Թիւրքերն գեօկ դարիա, « կապոյտ ծով ,» յորմէ Ռուսաց աշխարհագրողներն գօգչա կամ գեօկչայ ըրին , պարսկերէն կըսուի Դարիա-ի-շիրին , « անոյշ ծով , » եւ հայերէն՝ Գեղարքունիք , զոր Վրացիներն կրճատեր եւ գեղաքուն ըրերեն : Հայերն կըսեն նոյնպէս Ծով Գեղամայ Հայոց թագաւորաց մէկի անուամբն : Անոր պարսկերէն անունն , կարելի է , որ տրուած ըլլայ Վանայ եւ Թէվրիզի կամ Ուրմիոյ ծովակներուն հակառակ , որք աղի են : Սեւանայ ծովակն Պտղոմէ Լիքնիտ կամ Լիչնիտ կանուանէ : »

« Անոր արեւելեան կողմն բղխած հանքային ջուրերն անոր հրաբղխական ձեւացումն կյայտնեն. եւ այնպիսի համ կհաղորդեն նոյն ծովակի ջուրին , որ կարծել տուերէ քանի մի ճանապարհորդաց (ինչպէս Դիւբուա դը Մոնփէրիօյին) , թէ այն կողմի ջուրն աղի է : Ծովակն սաստիկ խոր է եւ ամբաւ ձուկ կսնուցանէ , մանաւանդ՝ պատուական գեղագունի (կարմրախայտ) : Ձկան որսն կապալի տրուած է տարին 7,000 ռուբլիի (28,000 Ֆրանգ) : »

Պիտի շարունակուի

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Պ. Գիզօ, կըսէ Էնդէփանդանս Բէլժ , դրաւոր մէկ 'երկ կպատրաստէ կրօնական խորհրդածութիւնք անունով , որ քրիստոնէութեան խնդիրն բնաբան դնելով Պ. Ռընանին կպատասխանէ , բայց բոլորովին անուղղակի : Ասոր համար այժմ Փարիզ ժողոված են 140 հովիւներ զանազան դաւաններէ գալով , որք մայրաքաղաքիս մէջ ժողով պիտի կազմեն : Խորհրդածութեան նպատակն է աստուածաբանական սկզբանց մէկ յայտարարութիւն հրատարակել : »

—Բախտաւոր հայր .—Մօրմօն մէկ քարոզիչ , Կանադայի ժողովրդեան առջեւ խօսած խրատին մէջ այսպէս կնկարագրէ այն հրապուրիչ անկելութիւնն , զոր ինքն իրեն կխոստանայ : « Ես այժմ

քաղաքն և ութ զաւակ ունիմ. և յուսալու տեղի ունիմ թէ երկինք ինծ շատ այլ զաւակներ պիտի պարգևէ։ Որ գալու է, որ իմ սերնդեան թիւն Նիւ-Եօրկ գաւառի բնակչաց թիւն անցնէ, որ չորս միլիոն հոգի կպարունակէ։»

—Իտալիոյ Բարի նահանգի և Նօսի քաղաքի փաթերան սոսկալի զարմանալութեան զոհ եղաւ։ Վատահամբաւ մէկ կին, որոյ տունն կյաճախէր Վերապատուելին, գիշեր ատեն անոր ժամադիր ըլլալով իր բնակարանն, անոր երիկն յանկարծ վերայ հասաւ. և իր կնկան հետ զանիկա տապարաւ սպաննեցին։ Դատարանի խուզարկութիւններն խաբելու միտք՝ դիակն մէկ վերարկուի մէջ փաթթեցին և տարին մինչև Սանտա-Կրօսի եկեղեցին, ուր դուռին մէջ դրին։ Երկու ոճրագործներն, որոց անուններն են Կատարինէ Կածծօլա Գենտել և Նիկօլա Գենտել, բռնուեցան. Սպանուածի անունն էր Աբբա Ռաֆայէլ Գիաննի։

International.

Իւրօղը՝ Օպզին մէջ կկարդամք։ «Եկեղեցին, ընտանիքի պէս, իր պատուհասներն ունի։ Պետրոս-Յովսէփ-Փարֆէ-Մօրէօ 48 տարուան է, Վիլլարէ ծնած և Սօսսոնի վիճակի թէմերու մէկուն աւագ քահանան է, խոստանալեց իր ստոիճանն սկսեալ 1846 թուէն. որոյ համար Լաօնի ատեանէն 6 ամիս բանտարգելութեան և 25ֆ. տուգանքի դատապարտուեցաւ. որ մարմնական պատիժն կրելէն յետոյ քահանայագործութենէ արգիլուեցաւ։ 8 տարի յետոյ անոր բարոյական վիճակն չաղէկցաւ։ Նա մէկ նոր խարդախութիւն գործեց, որ արժեց անոր փարիս 15 ամիս բանտ և 100ֆ. տոյժ։ Անդամն, նա նորէն բանի մի անգամ բանտի դատապարտուեցաւ. և վերջապէս ոստիկանութեան վերահսկութեան տակ դրուեցաւ, և անոր հրամայուեցաւ որ Լաւալ քաղաքն բնակի։ 1863. Սեպտեմբերին նա այս քաղաքէս առանց հրամանի հեռացաւ և ոստիկանութեան վերահսկութեան տակէն խուսափեցաւ այսպէս. և անցեալ Մարտի 22-23 գիշերն Սօսսոնի եղերքն փայտի գիզի վերայ քնած գտնուեցաւ։ Ոտքերն բոպիկ էր և խոր քունի մէջ թաղուած. անոր վերայ կար մէկ վաւեր երկայն ու ծածկոց, և գլուխն մի և նոյն գունով գլխարկ, որք անոր առջի վիճակն կյիշեցնէին։ Ոստիկանութեան պահակներէն մէկն արթնցուց զնա տասուեան մէկ և կէս ժամուն և արգելարանն տարաւ եւ անկէ՝ բանտ։ Գ. Մօրէօ Ապրիլի 5ին Սօսսոնի ուղղիչ ատեանն բերուեցաւ։ Այս անգամ, նա քաղաքացիի զգեստ հագեր է, որուն Գ. Նախագահն հարցուց.

« Ի՞նչ վիճակ ունիս.»
«— Երբեմն՝ փաթերայ էի.»
«— ո՞ւր կբնակիս.»
«— 10 ամիս Տրաւխի անցուցի.»
«— Ինչո՞վ կապրիս.»
«— վիճակի մնացեալն, 10 ամնէ ի վեր, հաճեցաւ ինծ թոշակ կապել.»
«— դատապարտուե՞ր ես.»
«— շատ անգամ.»
«— շատ անգա՞մ . . . եօթն անգամ։

«Յանցաւորն չպատասխաներ։ Ապա ուրիշ հարց և պատասխանիք եղան. զորս վայելչութիւն յարգելով կկրճատեմք։ Եւ նախկին փաթերայ Մօրէոն 18 ամիս բանտարգելութեան դատապարտուելու վճիռն լսեց իր բնակարանէն փախչելու և թափառականութեան համար։»

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աֆրիկէ (Նաւ) Նիւ Եօրկէն Մայիսի 27 լուրեր բերաւ։ Լիի զօրքն Հիւսիսային Աննա Գետի կողմն նահանջեց, ուր, կըսեն թէ զօրաւոր դիրք բռնեց։ Համկոկի զօրաբաժինն անոր աջ թևին հետևելով՝ Մատտակի գետն անցաւ և դէպ ի Հիւսիսային Աննա քալեց, ուր Լի անոր վերայ յարձակեցաւ և յետս մղուեցաւ, և վերջին լուրերուն նայելով, երկու ոսոխ բանակներն դիմացէ դիմաց կկենան։ Ուրիշ մէկ լուր կըսէ թէ. Լի Ռիչմոնդ քաշուեցաւ։ Հրաման եղաւ, որ ամեն 17 տարեկան պատանիներն Ռիչմոնդի ամրոցներուն պահապան կկարգէ։ Նիւ Եօրկի Հերալտի թղթակիցն կըսէ թէ. Գրանտ Ռիչմոնդի և Լիի մէջ եղած երկաթուղին գրաւերէ։ Հարաւայինք Բերմուդայի վերայ յարձակեցան 21ին. այլ վռնտուեցան.

—Նոր Զելանդի լուրերուն նայելով, Անգլիայի զօրքն երկու անգամ տեղացւոց հետ զարնուեր են. առջի անգամին երկրացիներն խորտակուեր են. իսկ երկրորդին յաջողութիւն ստացերեն։

—Զինաստան Գորդօն զօրավարն իր Անգլօ-Զինայի վաշտովն ապստամբներու կամ Տէփինգներու վերայ նոր յաղթութիւն շահեցաւ. և կյուսացուի թէ շուտով Նանկինգ անուանի քաղաքին տիրէ։

— Տունիսի ապստամբութիւնն, օր ըստ օր, կզօրանայ և մինչ Տունիս մայրաքաղաքի դուռներն հասեր է. ուստի Բէյն սաստիկ մտատանջութեան մէջ է. իսկ Ալճերիայի խռովութիւնն, քանի մի հարուած ընդունելով՝ տկարացեր է։

—Լոնդոնի խորհրդակցութիւնն երէկ նոր նիստ ունեցաւ. այլ տակաւին բան չիմացուեցաւ։

—Իշխան Կուզա 5ին Բուքրէշէն մեկնեցաւ որ Կոստանդնուպօլիս երթայ, որու դիմաւորելու համար Սուլթանն խրկեց Կիւտէնջէ Փրեգատն և իր բանակի օգնական զօրավարն։

—Կորֆու վառօդի պահարանն կրակ առաւ և ահագին պայթմամբ օդն ելաւ. 50 տուն, որոց կարգէն է հիւանդանոցն, մէկ ամրոց, մաքսատունն և բոլոր մօտաւոր գործատուներն քակուեցան. 90 զինուոր մեռան. 30 վիրաւորեցան և 28 պակսեցան։ Բնակիչներէն 49 հոգի մեռան և 200 վիրաւորեցան։

ԵՐԹԵՒԵԿՔ ԱԶԳԱՅՆՈՑ

Աղայ Պետրոս Շահումեան Իզմիրէն գալով Մանչեստեր հասաւ։

,, Մահտեսի Յակոբ Գայեան, նոյնպէս Իզմիրէն գալով, մեր քաղաքն հասաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ։

ԴՐԱՄ, ԿՏԱՒԵՂԷՆ և ԲԱՄԲԱԿ։ Լոնտոն, Մանչեստեր և Լիվրբուլ. 3 Յունիսի։

Այս շաբթուան Անգլիոյ բանկի գիրքն անցեալ շաբաթին հետ բաղդատելով, թէև պատուածին շատ յաջող չէ, բայց և այնպէս կտեսնուի որ երեք շաբաթէ ի վեր տեւող բարելաւութեան ընթացքն չէ դադրեր։ Մետաղեայ դրամոց գումարն 338,818 Լ.Ս. աւելցեր է, իսկ պահեստի բանկնօթաց գումարն 126,915 պակսեր է։ Կերևի որ երեկուան նիստին բանկի վարիչներն այս հաշիւս տեսնելով և մտածելով որ քիչ օրէն Յունիսի 4ն է, երբ շատ փոխանակագիրներու վճարելի օրն ըլլալով, մինչ սովորականէն աւելի թուղթ կտուրի կներկայացուի, պատշաճ չդատեցին շահի գինն իջեցնել, որ հետևաբար o/o 7ի կմնայ։ Շաբթուն սկիզբն մեծ մասին կարծիքն շահի գինն o/o 6ի տեսնել էր. ուստի Լօմբարդ սդրիտ կտուրի գինն o/o $6\frac{1}{4}$-$6\frac{1}{2}$ի էր, բայց բանքին որոշումն յայտնուելէն յետոյ o/o $6\frac{3}{4}$էն պակասի թուղթ չկոտրուեցաւ։ Ամէօք էքսչէնճի արժողութեանց գիներն այս շաբթուս բարձրանալու միտումն կցցունէին թէ որ Լոնդոնի խորհրդակցութեան նիստերուն վերայ անյաջող շշունջներ երևան չելլէյին. ուստի դրամի շուկային բարելաւութեան գիներուն հաղորդած զօրութիւնն մեծ մասամբ քաղաքական լուրերու ազդեցութեամբն կորսուեցաւ. և այս շաբթու նշանակած գիներնիս անցեալ շաբթուան գիներուն հետ բաղդատելով տեսնուած տարբերութիւնն գրեթէ ոչ ինչ է։

Իմփէրիալ Օթթոման Բանքի մօտաւոր տարեկան գումարման ծանուցագիրն բաժանորդաց բաժնուեցաւ, ուրկէց կտեսնուի որ բանքին իմն ամբողջ գործողութեանց համար բաժնուելիք շահն ամեն մէկ տասն լիրանոց բաժնի համար 23 շիլին պիտի ըլլայ, որ տարին o/o 15էն աւելի բնել է. այս շահս համօրէն բաժանորդաց սպասածէն պակաս ըլլալով՝ բաժնոց գիներն մէկ լիրայէն աւելի վար իջան։

Տաճկաստանի չորրորդ կարգի Կոնսօլիդէներն Եւրոպայի մէջ ընդարձակ տարածեալ ըլլալով, շահի և ամօրտիզմանի վճարման ժամանակ, Լոնդոնի կամ Փարիզի մէջ զանոնք դրամի դարձնելու սահմանուած պաշտօնական մէկ տեղ չըլլալուն համար դանգատներ կլսուին։ Այս դժուարութիւններս յիշեալ թուղթերն գնողներու թիւն նուազցնելով՝ գիներնին աւելի բարձրանալու արգելք կըլլան. և ասոնց վար գինն Անգլիա կամ Ֆրանսա առնուած փոխառութեանց գիներուն հետ միացնելով՝ անոնց գիներու ընթացքն ալ կթուլցնէ, ուստի քանի որ Տաճկաստան, արդէն շատ ժամանակ, իրեն տարուէ տարի աւելցուցած դրամագլուխն իր պետոյին չբաւելով, դուրսի դրամագլուխներուն կարօտ է, պէտք է որ, իր վարկին այսպէս վնաս բերող իրողութեան առաջքն առնէ, որ կընայ ընել ներքին պարտուց տոմսակներու շահն և ամօրտիզմանն, որոշեալ պայմաններով, Լոնդոն Օթթոման բանքն կամ Փարիզ Կրեդի մօբիլիէն վճարելի ընելու արտօնութիւն ուղղելն տալով, ինչպէս որ արդէն Կոստանդնուպօլիս Օթթոման բանքն վճարելի են։

Վերջին գիներն հեռագրով այսպէս են. Անգլիա 3o/o $90\frac{1}{4}$։ Ֆրանսա 3o/o 67.10։ Տաճկաստան 6o/o (1858) $69\frac{1}{2}$։ Կոնսօլիդէ 49։ Եգիպտոս 7o/o $101\frac{1}{4}$։ Հնդկաստան 5o/o $103\frac{1}{2}$։ Ռուսիա 5o/o 88։ Կոնֆէդէրէ բամբակի փոխ 7o/o 65-67։ Միացեալ Նահանգք 7o/o 55։ Օթթոման բանք $19\frac{3}{4}$։ Կօնտինանտալ բանք 19։

Լիվրպուլ բամբակի շուկան այս շաբթուս շարունակ հանդարտ էր։ Քաղաքական իրաց տարտամութիւնն, Ամերիկայի պատերազմի ճգնողական վիճակն, ձեռագործողք իրենց պէտքն քանի մի ժամանակի համար արդէն հոգացած ըլլալնուն, մտածութիւնն և վերջին, բայց ոչ նուազ, քանի մի ժամանակէ ի վեր տեւած տուրևառի դրդիչ շարժման քիչ մը հանգչելու պէտքն, ամենն մէկ տեղ գալով, բամբակի շուկայի ուժգնութիւնն պակսեցնելու պատճառ եղան։ Ամերիկայի տեսակներն կփնտռուին, և անցեալ շաբթու գիներուն կծախուին, մանաւանդ Սի Այլանդ տեսակն, որու գիներն լիպրէյին $1\frac{1}{2}$ և 2 փենի բարձրացան անգամ, Բրազիլի և Փերնամի տեսակներն ներքին և արտաքին սպառման համար կփնտռուին անցեալ շաբթու գիներուն։ Եգիպտոսի տեսակներն ծախելու փափագողներ ըլլալուն, լիպրէյին $\frac{1}{4}$ և $\frac{1}{2}$ փեն. իջան, Հնդկաստանի աղէկ տեսակներն ուժեղ են, բայց ստորին տեսակներն $\frac{1}{4}$ և $\frac{1}{2}$ փեն. արժան։ Չինաստանի տեսակներն լիպրէյին $\frac{1}{2}$ փ. իջան։

Այս շաբթուան ծախքն է 45,130 բալլա, որու 3,730ն տուրևառի, 12,570ն դուրս երթալու և 28,830ն ներքին սպառման համար են։ Համբարն կայ 325,955 բալլա անցեալ տարի այս ժամանակուան 371,120 բալլայի դէմ։

Ինչ որ Լիվրպուլի շուկային վերայ ըսինք, կրնամք կրկնել Մանչեստերի համար ևս, մանաւանդ որ Հնդկաստանէն առևտրական քաջալերիչ լուրերու պակսութիւնն, և ժամանակէ մի ի վեր գոցուած գործարաններու մէկ մասին նորէն բացուելովն, կտաւեղինաց աւելի առատ արտադրուելուն սպասելն գիներու տկարութիւնն աւելցնող վերադիր պատճառներ են, բայց և այնպէս, որով հետև Եւրոպիոյ և Ասիոյ մեծ մասին համար աշնան հունձն հաւաքելով մշակին քսակն ստակ կբերէ, անտարակոյս եմք որ, արդէն հանդարտութիւնն առժամանակեայ ըլլալով, քիչ ժամանակէն, պահանջքն աւելի խնդրելի ըլլայ։

Մանածի ուղուիլն շատ նուազ է, և գիներն հանդարտ են. օտար երկիրներու և Անգլիոյ համար ծախուածն, միայն անմիջապէս պէտք եղած պզտիկ քանակութիւններ են. բայց գիներն մեծ տկարութիւն չեն ցցուներ. ուստի հազիւ ½ փ. նուազ կարող ենք նշանակել մէկ քանի տեսակներն: No. 40 միւլ մանածի վերայ անցեալ շաբաթ նշանակուած տկարութիւնն կշարունակէ: Թէ մայրքայի, Ամերիքանի և ստուար դժեստիքի համար հիմակուան փնտռուածէն աւելի մեծ քանակութիւններու համար գին տրուի նէ, անցեալ շաբթու գիներուն վերայ, ծախու առնողին շահաւոր մէկ տարբերութիւն կարելի է. ուստի այս ապրանքիս գիներն լիպրէյին ½էն 1 փ. չափ կիջեցնեմք քանի մի տեսակներուն համար: Բասմայի կտաւներու աղէկ տեսակներն առջի գիներով փոքր քանակութեամբ կծախուին. իսկ ստորին տեսակներն սակաւ ինչ նուազ գինով կրնան առնուիլ. ուստի ասոնց ալ գիներն թօփին երեք փ. որկաս կնշանակեմք:

Շրթինկ 37½ եարդանոց 40 ինչ. լայն, Հնդկաստանի շուկային հետ շատ յարակցութիւն ունենալով՝ անոր տկարութեանն մասնակից կըլլայ և շատ քիչ կփնտռուի: Բումբայի և Կալկաթայի լուսերն համբարն ապրանք շատ ըլլալն կնշանակեն. և այս շուկաներուս մէկ ժամանակէ ի վեր ձեռագործողներն ուղղակի իրենք ապրանք խրկելնուն, բուն վաճառականներն գործի մտնելու անտարբերութիւն կցցունեն:

Սնանկութիւն: Հիւլ և Ինկամ կտաւագործք, 35,000 Լ. Ս. պարտքով:

	Բամբակի գիներու տարբերութիւնն գին 1864 ամի. 3 Յունիսի փեննի.	գին 1863 ամի Նոյն ատեն փեննի.
Ամերիկայի Սի Այլանդ .	45 /50	43 /52
Եգիպտոսի - - -	28 /32	22 /24
Զմիւռնիայի - - -	21½/23½	18½/19½
Սուրաթի - - - -	13½/14	0 / 0
Մադրասի - - - -	0 / 0	0 /17¼
Բանկալայի - - - -	0 / 0	13½/14½
Չինաց - - -	18 /20½	15¾/16¼

ԿՏԱՒԵՂԷՆ ՁԵՌԱԳՈՐԾ ԿԱՄ ՄԱՆԻՖԱՏՈՒՐԱ

ՄԱՆՉԵՍՏԵՐ

Տ ՄԱՐՔԱ	լայնք · լիպ·		գին լիպրէի չիլ· փեն·	չիլ· փեն·	եարդ.
,, - -	20 կամ 21	3	2/3	2/6	24
,, - -	21 ,, 22	4	2/2½	2/4½	,,
,, - -	22 ,,	5	2/1	2/4	,,
,, - -	31 ,, 32	7	2/2	2/4	,,
Մահուտի -	26 ,, 27	5	2/4½	2/7	,,
,, - -	28 ,, 29	6	2/4	2/6½	,,
,, - -	31 ,, 32	7	2/6	2/7	,,
ԱՄԵՐԻՔԱՆ	26 ,, 27	2½ - 3	2/7½	2/8½	36
"	26 ,, 27	4	2/6	2/7½	,,
,, - -	36	4 - 5	2/6	2/7	,,
,, - -	36	6	2/2	2/5	,,
,, -	38	7	,, ,,	,, ,,	,,
,, -	39	8	2/3	2/6	,,
,, - -	40	9	,, ,,	,, ,,	,,
,, - -	42	10	2/2	2/4	,,
ԲԱՍՄԱՅԻ ԿՏԱՒ			գին թօփի		
Մատապօլամ .	31 ,, 32	5½	14/9	15/0	46
,,	31 ,, 32	6	15/9	16/0	,,
,,	32	6½	17/6	17/10	,,
Փրինտեր -	34 16×16	8½	22/6	23/0	50
,,	,, ,, ,,	9	23/6	24/0	,,
,, -	36 17×17	9½	26/9	27/3	,,
,, -	36 18×18	10	27/9	28/9	,,
,, -	36 17×20	10¼	28/3	29/0	,,
ՄԱՏԱՄՓՕԼ, ՇՐԹԻՆԿ					
Ցիլ ճերմակ -	34	6	0/0	0/0	40
,, -	36	7	0/0	0/0	,,
Նաշուըր խամ	39	9½	0/0	0/0	,,
,, -	,,	6	15/10½	0/0	,,
,, - -	,,	7	0/0	0/0	,,
,, -	,,	8¼	21/10½	21/10½	,,
ՍԱՎԱՇԳՈՒՐ ճերմակ					
,,	6/4	3	7/11	8/0	20
,, - -	9/8	2½	6/8	6/10	,,
,, - ,	4/4	1¾	4/7	4/11	,,

ՄԵՏԱՔՍ		գին լիպրէի չիլ· փեննի		չիլ· փեննի
Ա· տեսակ	թիւ 12	Սրա 2/2½	էքստրա	2/4½
,,	,, 20	,, 2/5	,,	2/ 6½
Բ· ,,	,, 12	, 2/2	,,	2/ 4½
,, ,,	,, 20	,, 2/5	,,	2/ 6½
Ա· միւլ	,, 40	,, 2/7	,,	3/ 0

ԲՈՒՐԴ: Լիվրպուլ և Լոնդոն: 3 Յունիսի:

Վերջին աճուրդէն յետոյ, որ մեծ կարևորութիւն չունէր, բուրդի շուկան հանդարտ է: Բուէնոս Էյրի բուրդերէն քիչ մի ծախուեցաւ վերջին գիներովն, ինչպէս և Փերուի գզաթն քանի մի գնողներ գտաւ: Գէորգիայի աղէկ տեսակ գզաթն կուզուի: Օտար բուրդերն շատ չեն ուզուիր. ամենու ուշադրութիւնն Անգլիոյ խուզածին դարձեր է, որ առատօրէն շուկան կգայ. Տէրութեան ամեն կողմի վաճառանոցներէն եկած տեղեկութիւններն կցցնեն որ գիներն, լիպրէյին 2 փեննի, իջեր են:

	գին լիպրէի չիլ· փեն·	չիլ· փեն.
Եգիպտոսի ճերմակ լաւն -	1/ 8	2/0
Այբանիայի, Վոլոնի և Սկոփիայի լաւն .	1/ 3	1/6
Ինկիւրիի ճերմակ Փիլիկ .	2/ 9	2/10
Իզմիրի լուացուած Ա· տեսակն -	1/ 1	1/3
Սիրիոյ ճերմակ լուացուածն - -	1/ 0	1/5
Պարսից ճերմակ Ա· - -	1/ 6	1/7½
Ռուսիոյ լաւ մերինօս - - -	2/ 0	2/6
= խառն (մետիս) - -	1/ 8	2/0
Բրուկի լուացուածն - - -	0/10	1/0
Դօնի գզաթն (թիֆտիք) - -	1/ 8	1/9
Մեքսիկայի - -	1/ 2	1/4

ՄԵՏԱՔՍ: Լոնդոն: 3 Յունիսի:

Եւրոպայի մետաքսի բօժերու քաղի անյաջող լուրն մէկէն ի մէկ արևելեան տեսակներն խնդրել տուաւ այնպիսի ուժգնութեամբ, որոյ նմանն երկար ատեն տեսեր չէինք: Բանկալա մեծամեծ առևտուրներ եղան, երբեմն ևս բարձր գիներով: Չինաց տեսակներու ալ, մանաւանդ ազնիւ տեսակներու, գիներն կբարձրնան: Մասնաւոր հրջաբերական շառնելուս համար անցեալ շաբթու գիներն կպահեմք:

		գին լիպրէի: չիլ· փեն.	չիլ· փեն:
Բանկալայի	Ա· տեսակն	0/ 0	0/ 0
=	միջակն - - -	0/ 0	0/ 0
Չինաստանի	թիւ 1 և 2 - - - -	18/ 6	23/ 6
=	3 և 4 - - - -	0/ 0	0/ 0
Յափոնի	Ա· տեսակն -	13/ 0	25/ 6
=	միջակ և ստորին	0/ 0	0/ 0
Պարսկաստանի	Ա· տեսակն -	13/ 0	17/ 0
=	միջակ - -	0/ 0	0/ 0
Թուրքաստանի.	Բուրսայի Ֆաբրիքա	27/ 0	31/ 0
Իտալիոյ	Միլանի - -	22/ 0	25/ 0

ԿՑԵՐՔԻ ԱՊՐԱՆՔ:

Սուրճի [illegible] է լիտրէին 3 ֆրանք. Ցորենի [illegible] 1 [illegible] 7 [illegible] 10 [illegible] 2 [illegible] 12 [illegible] 8 [illegible] 13 [illegible] 10 [illegible] 16 [illegible] 18 [illegible] 4 [illegible] 1 [illegible]

		գին խանթարի: չիլ· փեն.	չիլ· փեն.
ՇԱՔԱՐ:	Բանկալայի կասր -	34/ 0	34/ 6
=	Բենարէսի ճերմակն - -	42/ 0	46/ 0
=	Դատի - - - - - -	38/ 0	43/ 0
=	Մադրասի ճերմակն - -	36/ 0	37/ 0
=	Չինի և Սիամի ճերմակ և դեղինն	0/ 0	0/ 0
=	,, թուխ տեսակն -	0/ 0	0/ 0
=	Բրազիլի Բահիայի - -	27/ 6	31/ 0
=	,, 10 լիպրանոց գլուխ	0/ 0	0/ 0
=	Հավանայի ճերմակն	0/ 0	0/ 0
=	Արևմտեան Հնդկաց միջակ	38/ 0	41/ 6
=	Գուատեմալայի լաւ սևն	35/ 0	40/ 0
=	Մանիլայի ,,	30/ 0	30/ 6
=	Յավայի ,, . ,,	0/ 0	0/ 0
ՍՈՒՐՃ	(քահվէ) Մէքքէյին կամ Եմենին	96/ 0	115/ 0
=	Յավային և Բատավիային	0/ 0	0/ 0
=	Պորտօ Ռիկօյին	0/ 0	0/ 0
—	Սէն Դօմինգոյին	64/ 0	67/ 0

		խանթարն	լիր չիլ փեն		լիր չիլ փեն
ԲՐԻՆՁ	Բանկալային - -	,,	8/ 6		9/ 6
=	Մադրասին - -	,,	10/ 9		11/0
=	Փատնային - -	,,	0/ 0		0/ 0
=	Առաքանին - -	,,	8/ 6		10/ 3
ՑՈՐԵՆ	Օդեսայի	Քուօրդէրն	40/ 0		43/ 0
=	Թիւրքիայի -	,,	0 / 0		0/ 0
ԳԱՐԻ	-	,,	30/0		35/0
ՄՍՐԱՑՈՐԵՆ	-	,,	29/0		30/0
ԿՏԱՎԱՏ	Եգիպտոսի	,,	58/0		64/ 0
=	Ռիգայի K. -	,,	51/0		52/0
ԿՈՃ (զէնճէֆիլ)	Յամայկըի	խանթարն	55/0		130/0
=	Ափրիկէին .	,,	44/		47/0
ՌՕՄ	Յամայիքայի .	գալոնն	2/6		3/0
=	Կղզեաց և Հնդկաստանի	,,	0/0		0/0
ՊՂՊԵՂ (բիբէռ)	Մալաբարի սև	լիպրէն	/4¼		4½
=	Սինգափօրի սևն	,,	/4⅜		/ 4⅜
=	ճերմակ տեսակն	,,	/6		/6½
ԹԷՅ	Կոնգու -	,,	/8		2/8
=	Սուչօնգ .	,,	1/2		3/0
ՏԱՔԴԵՂ (բահար)	. .	,,	2/0½		2/¾
ԱՖԻՕՆ	Թուրքաստանի	,,	0/0		0/0
ԽԷԺ (զամք)	Արաբիոյ	խանթ.	85/0		120/0
=	Սենեգալի .	,,	85/6		0/0
Գ.ԽՏՈՐ (մազը)	Թիւրք. կապոյտն	,,	190/0		200/0
=	ճերմակ և այլ տեսակ	,,	100/0		0/0
ՃԵՀՐԻ	Պարսկաստանի ,,		60/0		85/0
= .	Իզմիրի .		39/0		42/0
ԿԱՂԻՆ ՎԱՅՐԻ (փալամուտ)		թօնն	14/0		17/0
ՏՈՐՕՆ (քեօք բօյա)	Իզմիրի .	խանթ .	48/0		54/0
=	Արաբիոյ, Ասորիքի և Կիպրոսի		36/0		42/0
=	Բոմբայի . .	,,	26/0		33/0
ԿԱՆԵՓ	Ռիգայի -		0/0		0/0
=	Մանիլայի -	,, 36	10/0	37	0/0
=	Բոմբայի -	21	0/0	30	0/0
ՈՐԴԱՆ ԿԱՐՄԻՐ (քրմզ)	ճերմակ.	լիպրէն	3/0		3/6
=	. . սևն .	,,	3/3		4/0
ԼԵՂԱԿ (չիվիտ)	Բանկալայի լաւն	"	7/3		7/9
= .	. միջակ և ստորին	,,	4/9		6/6
= .	. Ուդին	"	2/0		5/9
= .	. Մադրասի ամեն տեսակն		2/0		5/6
= .	. Քիւրբահին	"	3/6		6/6
ՇԻԲ գլուխ .		խանթ . լիր.	0/0		0/0
ՆՇԱԴԻՐ		" 6	0/0	6	/2½
ՔԸՐԸՄ ԹԱՐԹԱՐ	Ֆրանսայի ,,		0/0		0/0
= - -	դեղին " -		105/0		110/0
= - -	թուխն "		90/0		102/6
ՄԱԳՆԵԶԻԱ		,, .	0/0		0/0
ՎԱՐԴԻԻԿ (գիւլ եաղի)	. .	օնցան	16/0		24/0
ՄԵՂՐԱՄՈՄ	Հնդկաստա.	թօն. լիր. 8	0/0	9	0/0
= -	Ամերիկայի	" " 8	17/6	9	0/0
ՃԱՐՊ	Պետերբուրգի Y · C	խանթ.	43/0	00	0/0
=	Սև ծովէն եկածն	,,	43/0	0/0	0/0
=	Հարաւային Ամերիկայի	,, 00	0/0	00	0/0
ԹՈՒԶ (ինճիր)	. . .	"	38/0	00	50/0
ՁԱՄԻՉ .	Վալանսի .	" 00	27/	00	29/0
= .	Իզմիրի կարմիրն	" 00	26/	00	0/0
=	Սուլթան Ա .	" 00	37/	00	0/0
ՁԷԹ	Կէլլիպօլույի 252 գալոն (թօն).	63	0/0	00	0/0
=	Արևելքի և Մալթայի	" 56	0/0	57	10/0
	Թրիեստի -	" 00	0/0	0/0	0/0
ՄԵՏԱՂՔ.	պղինձ . սանի տակ	" 00	0/0	0/0	0/0
=	թերթ (չիտ)	" 00	0/0	00	0/0
ՁԻՆԳ	. . . .	" 00	0/0	0/0	0/0
ԵՐԿԱԹ	ձող	" 00	0/0	00	0/0
=	գամցու . .	" 00	0/0	00	0/
=	թերթ .	" 00	0/0	00	0/
ԿԱՊԱՐ	(քուրշուն) թերթ .	" 00	0/0	0/0	0/0
ԱՆԱԳ	(քալայ)	" 00	0/0	00	0/0
			գին	սնտուկի	
ԹԵՆԷՔԷ	i.c	00	0/0	0/0	

ՏԷՐ ԵՒ ԽՄԲԱԳԻՐ Կ. Վ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆՑ
ՄԱՆՉԵՍՏԵՐ · Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԻՒՐՈՒՄ

Printed and published by K. Vardapete Shahnazariantz, 151, Rumford-street, Chorlton-on-Medlock, Manchester.---Monday, June 7, 1864.